

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 9 DECEMBER 1963

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto

V. Dvoršek

LD Besnica: Na divje prašiče 1961

Foto T. Hafner

Lovska družina

France Cvenkel

Smo pred sprejetjem novega zveznega kot tudi republiškega zakona o lovu oziroma lovstvu. To zahteva naš dinamični družbeni razvoj. Sedanji republiški zakon datira od 1954, zvezni pa celo od 1947, ko so bile razmere in prilike drugačne, kot so danes. Tudi pravila lovskih organizacij se od 1954 niso bistveno spremenila. Po spremembi lovskih predpisov pa čuti potrebo zlasti lovska organizacija sama. Glavna lovska zveza Jugoslavije je v teku zadnjih let izdelala že kar štiri osnutke zveznega zakona, zvezni sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo pa dva, ki so bili dani v razpravo zlasti lovskim forumom. Podobno je s pripravami za novi republiški zakon. Spraviti v sklad hotenja lovcev s potrebami in nalogami gozdarstva in kmetijstva je zamotana zadeva. S spremembo lovskega zakona pa se bodo morali nujno spremeniti tudi ostali predpisi v lovstvu. Pred našo družbo, posebno pa pred lovske organizacije se postavlja vprašanje reorganizacije lovstva. Na številnih sestankih, sejah in občnih zborih se je že obravnavalo to vprašanje. Zavzeta so bila različna stališča. Zadevo je obravnaval tudi upravni odbor Lovske zveze Slovenije na svoji seji 2. marca letos. Stališče upravnega odbora, ki ga sestavljajo zastopniki iz vseh področnih zvez, je bilo resumirano v 8 točkah, ki so bile objavljene v 1. letošnji številki »Lovca« pod naslovom »Informacija o načelih za razvoj lovske organizacije in lovstva«. Ugotovljeno je bilo torej, da je reorganizacija potrebna, toda »uresničitev stališč in mnenj upravnega odbora LZS je stvar razprav in praktičnih potreb«. Vsaka naglica z neko formalno reorganizacijo bi namreč lahko imela negativne posledice. Imenovana je bila komisija,

ki naj pripravi osnutek za reorganizacijo lovstva v Sloveniji. Vendar je tudi naloga lovskih organizacij kot njenih članov, da s svojimi konstruktivnimi predlogi prispevajo svoj delež k bodoči zgradbi našega lovstva. V zvezi s tem je bil na posvetu o lovske tisku 13. junija letos sprejet sklep, da tudi v »Lovcu« načnemo aktualno temo o lovski družini. Naš namen je obravnavati problematiko naše temeljne lovske organizacije na osnovi dosedanjih izkušenj, s perspektivo za njen bodoči status in nadaljnje delovanje. V razpravi nameravamo načeti bistvene probleme brez kakih stališč uredništva »Lovca« oz. LZS. V njej naj bi v prvi vrsti prišla v poštev naslednja vprašanja: obstoj LD, odnos komuna — LD, velikost lovišč, članstvo, lovski čuvaji, plačevanje škode, notranji predpisi LD, LD in višje lovske organizacije. Vsa ta vprašanja oz. poglavja so med seboj posredno ali neposredno povezana, zato se bodo v razpravi nujno prepletala. Razprava sama pa bo brez dvoma nakazala še nove probleme. Obiskali smo nekaj lovskih družin na različnih področjih Slovenije in se s člani njihovih upravnih odborov na osnovi njihovih izkušenj pogovarjali o problematiki LD. Njihova mnenja oz. stališča bomo v povzetku nakazali. Želimo, da bi v razpravi sodelovalo čim več lovskih organizacij kot tudi lovcev samih, po možnosti s čim bolj konkretiziranimi stališči. Na ta način lahko zberemo mnogo gradiva, ki se ga bodo lahko poslužili zlasti tisti, ki bodo imeli končno besedo pri sprejemanju zakonitih predpisov, zakona, pravil in podobno. Problemi obstajajo in naša dolžnost je, da o njih razpravljamo po možnosti tako, da imamo v vidu celotno našo lovsko organizacijo. Na razmeroma majhnem ozemlju Slovenije so geografske, podnebne, gospodarske in druge razmere često zelo različne, zato so različni tudi lovski problemi.

I. Obstoj LD

To vprašanje se je pojavilo zlasti v lanskem lovske letu. Znan je primer, ko naj bi se več lovskih družin iz lovske-gospodarskih razlogov združilo v tako imenovano lovske skupnost. Drugod naj bi občinski ljudski odbori oz. gospodarske organizacije prevzele lovišča in podobno. Vprašanje, ali naj LD v bodoče še obstajajo ali ne, končno obstaja še danes. Nekateri LD oz. lovci živahno zagovarjajo obstoj družine, drugi pa so do tega vprašanja manj zainteresirani. Pri obiskanih LD smo ugotovili gledanja, ki jih v nadaljevanju v zgoščenih odgovorih navajamo:

a) Na to vprašanje gledajo LD v veliki meri s finančne plati. Pri tem trdijo, če bo npr. po lovske zakonu strogo obvezno, da mora LD imeti poklicnega lovskega čuvaja in ga tudi sama plačevati, potem zlasti hribske lovišča v tej velikosti in ob takem številu članstva tega ne bodo

zmogla. Precej lovskih družin upravlja z loviščem takšne kvalitete, da ne bi zogle plačevati lovskega čuvaja, četudi bi vso uplenjeno divjad po odstrelnem planu na osnovi bonitiranja vnovčile po dnevnih cenah. Lovci takih družin ne kažejo posebne prizadevnosti za obstoj LD.

b) Nekateri LD povezujejo obstoj lovske družine s plačevanjem škode po divjadi, češ da plačevanje škode po divjih prašičih, jelenih in medvedih nekatere lovske družine same ne zmorejo. Če naj bi v bodoče zahtevali, da lovske družine same plačujejo to škodo, ne bodo vzdržale. Življenski prostor divjih prašičev je nasploh večji od običajne površine naših lovišč in je eden izmed razlogov, da naj se lovišča, kjer ta divjad dela občutno škodo, združijo, z njimi vred pa seveda tudi lovske družine. Pravijo, da je rešitev lovskih družin v sedanji velikosti edino v meddružinskih skladih ali centralnem republiškem skladu za povračilo škode. Lovski družini bi zmanjkalo sredstev že za samo povračilo škode, kje pa so sredstva zaboljšanje lovišča (čuvajska služba, vlaganje divjadi itd.)? Člani LD, ki imajo prašiče, medvede in jelene, smiselno zagovarjajo združitev lovišč, kolikor se zadeva ne bi mogla reševati z omenjenimi skladi za povračilo škode.

c) Zagovorniki lovskih družin pa upravičujejo njihov obstoj z doseženimi uspehi tako na organizacijskem kot lovsko-gospodarskem področju. Lovski zakon iz leta 1954 je izročil lovišča lovcem. Samoupravljanje v lovskih družinah je dejansko zaživelo prej kot na katerikoli področjih našega družbenega življenja. Očitki, da v lovstvu nimamo samoupravljanja, so neumestni. Vloženo delo je rodilo velike sadove. Da se je odnos naših lovcev do divjadi, narave, prisvajanje divjačine itd. spremenil v duhu socialističnih načel, je v največji meri zasluga vzgoje članstva v lovske kolektive, v lovske družine. Povečanje staleža divjadi, izboljšanje lovišč, gradnja lovskih koč itd. dokazujejo vitalnost osnovne lovske organizacije. Odvzem lovišč lovske kolektive, ki so vanje vložili ogromno svojega prostovoljnega dela in sredstev, pomeni konec samoupravljanja v lovstvu. Prostovoljno delo tisočih lovcev, organiziranih v lovskih družinah pa brez materialne pomoči od katerekoli strani daje družbi brez dvoma tudi materialne koristi. Odvzem lovišč lovske družine bi njihove člane demobiliziralo pri njihovih organizacijskih in lovsko-gospodarskih podvigih. Če lovišča prevzamejo v svoje neposredno upravljanje npr. občine ali gospodarske organizacije, bo lovstvo nujno postalo pasivna postavka, če bomo sicer hoteli gospodariti po sodobnih lovsko-gospodarskih načelih. Razvijanje samoupravljanja po lovskih družinah, ki bazira na dosežanih pridobitvah in izkušnjah, je pogoj za nadaljnji razvoj lovstva pri nas.

To so zgoščena mnenja nekaj LD o vprašanju obstoja lovskih družin. V Sloveniji je 423 LD in 11 638 lovcev, ki imajo gotovo svoje lastne poglede in izkušnje. Zato vabimo, da s krajšimi dopisi sporočite tudi vi vaše mnenje na uredništvo »Lovca«. V odgovorih, ki jih bomo objavili, navedite čim konkretnije, kaj govori za obstoj lovskih družin in kaj govori proti, oz. kakšna naj bi bila nova osnovna oblika temeljne lovske organizacije.

(Se nadaljuje)

Nekateri problemi pri sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov

Tone Hafner

V predlogu načrta za novi osnovni zakon o lovstvu dobivajo gojitev, zaščita in koriščenje divjadi vse bolj gospodarski značaj. Lovišče se smatra kot lovsko-gospodarska zaokrožena enota, v kateri so pogoji za najracionalnejše gospodarjenje z vso divjadjo, ki ima na tem področju ustrezne življenjske pogoje. Za gospodarjenje z loviščem predvideva novi zakonski osnutek lovsko-gospodarski ureditveni načrt. Določila sprejetega in potrjenega lovsko-gospodarskega ureditvenega načrta so obvezna. Zato bo treba te načrte zelo skrbno in strokovno dobro sestavljati.

Lovsko-gospodarski načrt je osnova za dolgoročno gospodarjenje z loviščem. V tem načrtu naj bodo prikazani osnovni podatki o lovski organizaciji in lovišču: Splošni opis lovišča, v katerem so podani geografski položaj in komunikacije, orografija in hidrologija, geološka in pedološka sestava tal, klima, rastlinstvo z vidika prehrane in ostalih življenjskih pogojev divjadi. Opis in vskladitev lovske osnove z osnovo gozdarstva in kmetijstva. Ureditev gojitve in izkoriščanja divjadi po vrstah s potrebnimi biološkimi in tehničnimi deli, ki so potrebni za doseganje ciljev gojitve oziroma gospodarjenja v lovišču. Lovne naprave in objekti s predračuni gradnje in letnega vzdrževanja. Število potrebnih psov po pasmah za potrebe izvajanja lova. Opis strokovne službe, profil in število kadra v lovišču. Sodelovanje s kadrom na področni lovski zvezi in republiški lovski zvezi oziroma inštitutu za lovstvo.

Gospodarsko finančni del zajema predračune dohodkov in izdatkov ter ekonomsko analizo oziroma rentabilitetno bilanco.

Sestavljanje lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov v naši lovski praksi še ni vpeljano in preizkušeno. Zato smatram za potrebno, da opozorim na nekatere probleme, na katere so lovske družine na področju Lovske zveze Kranj naletele in na izkušnje, ki so jih pridobile pri sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov za svoja lovišča.

Lovska zveza Kranj je 1962 v brošuri BONITIRANJE LOVIŠČ na področju Lovske zveze Kranj v posebnem poglavju, kako naj lovske orga-

nizacije pristopijo k sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov, prva podala tozadevna navodila. Ta navodila so podrobneje pojasnjevala zgoraj iznešeni načrt in od kje se črpajo potrebni podatki (kataster in bonitiranje lovišč ter tabelarni prikazi). Teh podatkov ne bom navajal, ker so bili v glavnem že objavljeni v glasilu LOVEC v letu 1962.

Vse lovske družine in lovska zveza so postavile posebne strokovne komisije za sestavljanje lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov. Te komisije so imele 3—7 članov. Komisija LZ je skupaj s komisijo Lovske družine STORŽIČ izdelala osnutek lovsko-gospodarskega ureditvenega načrta za lovišče Lovske družine STORŽIČ. Ta osnutek in navodila so bila dostavljena vsem lovskim družinam kot praktičen primer za uporabo pri sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov lovskih družin. Izdelan je bil akcijski program z rokovnikom, po katerem bi vse lovske družine sestavile lovsko-gospodarske ureditvene načrte in jih sprejele na rednih letnih občnih zborih v maju 1963.

Lovske družine so se tega dela lotile z vso resnostjo in odgovornostjo. Tako je pet lovskih družin že pred dogovorjenim rokom dostavilo izdelane lovsko-gospodarske ureditvene načrte na vpogled komisiji za planiranje pri Lovski zvezi. Ta komisija pri LZ je vsestransko proučila problematiko, ki se je pokazala pri sestavljanju načrtov in predlagala upravnemu odboru lovske zveze, da s sestavljanjem načrtov počakajo toliko, da se razčistijo nastali problemi in zavzamejo enotna stališča do nekaterih nevsklajenih vprašanj. Upravni odbor in letni občni zbor lovske zveze sta osvojila predlog komisije za planiranje in sprejela sklep, da naj se najaktivneje dela na razčiščevanju nerešenih vprašanj in podvzame vse potrebno, da se bo delo na lovsko-ureditvenih načrtih lahko nadaljevalo in pravočasno uspešno zaključilo.

Navedel bom nekaj teh nerazčiščenih vprašanj, na katere smo naleteli pri našem delu, z željo, da vsi skupaj najdemo najboljše rešitve, ki jih bomo s pridom uporabili v praksi.

Precej zamotan problem, na katerega naleti sestavljalec lovsko-gospodarskega ureditvenega načrta, je določiti potrebno količino in vrednost vložnega dela za gojitev, zaščito in izkoriščanje posamezne vrste divjadi. Nekateri lovci trdijo, da se dela v lovstvu ne dajo naprej določati oziroma planirati, da je skoraj vse odvisno od vremenskih razmer in trenutno nastalih okoliščin. Isto trdijo o delu oziroma opravi lu v lovstvu, da je športnega značaja, da temelji na zavesti članov, je neplačano in prostovoljno. Nekateri lovci so tudi mnenja, da so v lovstvu odveč višje strokovno znanje in poklicne kvalifikacije, da je vsak lovec dobil z znanjem, ki je potrebno za članski lovski izpit, že potrebno kvalifikacijo in da je poklicni strokovni kader odveč in zanj škoda denarja. Taka stališča so odraz tendenc tistih članov naših lovskih organizacij, ki ne priznavajo lovstvu splošnega družbenega razvoja in uveljavljanja socialističnih ekonomskih načel, po katerih se razvija naš celotni družbeno-ekonomski sistem. Lovstvu je treba priznati splošni družbeni pomen, ker le na tej osnovi ga lahko vključujemo in vsklajujemo z vzporednimi panogami, kot so kmetijstvo in gozdarstvo. Tempo razvoja kmetijstva in gozdarstva določa tempo razvoja v lovstvu in to na vseh sektorjih, t. j. strokovno tehničnem, organizacijskem in družbeno upravnem. V praksi je dokazano, da danes v lovstvu kakor v kmetijstvu in gozdarstvu narava sama po sebi ne daje tistega in toliko, kolikor bi želeli in potrebovali. Zato o uporabni količini in kvaliteti teh naravnih proizvodov odloča

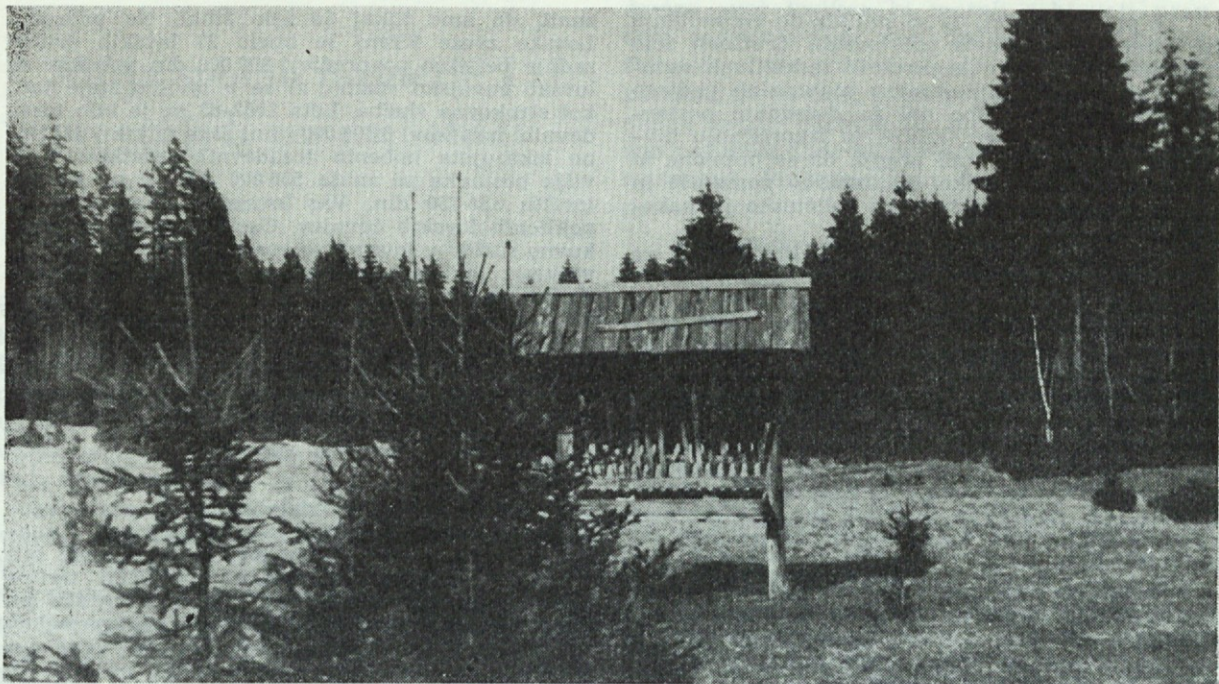
predvsem vloženo delo in opremljenost s tehničnimi sredstvi. To nas prepričljivo navaja na to, da bomo morali tudi v lovstvu priznati in upoštevati kot osnovni element vloženo delo in tozadevne odnose.

Zato je zagovarjanje vsakega primitivizma pri urejanju tega vprašanja na osnovi osebnih negativnih tendenc razvoju našega lovstva lahko samo zelo škodljivo.

Težave pa so vsekakor v tem, ker je vsebina in količina dela strokovno in tehnično neobdelana. Nimamo izdelanih izkustvenih norm, koliko je potrebno dela za gojitev, zaščito in izkoriščanje divjadi ali konkretno, koliko dela in tehničnih sredstev potrebujemo za izdelavo: krmišča, napajališča, solnice, visoke preže, obore, voljere, remize, lovske koč, bivaka, za pripravo krme, polaganje krme, izdelavo lovskih steza, vzdrževanje teh naprav itd. Ni še zadosti proučeno delo strokovne in lovskočuvarjske službe, dokler še diskutiramo, ali je sploh potrebna ali ne. Na koliko hektarov lovišča po bonitetnem razredu ali na kolikšno vrednost osnovnega staleža divjadi ali kateri kriterij bo tisti, po katerem bomo določili profil in število poklicnega strokovnega kadra za lovišče za področno lovsko zvezo, za republiško lovsko zvezo in za lovski inštitut. Tudi v lovskem organizacijskem in administrativnem sektorju bo potrebno izmeriti delo in ga priznati, tako na primer računovodsko delo, načrtovanje, vodenje gospodarske evidence, komercialni posli itd. Po zaključnih računih in blagajniških poročilih lovskih organizacij so prikazani predvsem izdatki in dohodki materialnega značaja in vplačana finančna sredstva članov, kar nam daje le delno osnovo pri planiranju. Nimamo pa podatkov, koliko je bilo potrebnega in vložnega dela po samih članih in lovskih čuvajih pri gojitvi, zaščiti in koriščenju divjadi. Ker se do sedaj to delo ni ugotavljalo, tudi nimamo nikjer zbranih in strokovno obdelanih izkustvenih norm. Prav to nam danes pri planiranju narekuje, da moramo vsa dela šele približno ocenjevati in določati. Imam za potrebno, da se v okviru Slovenije izdelajo enotna stališča in kriteriji za postavljanje izkustvenih norm v lovstvu oziroma gojitvi, zaščiti, izkoriščanju divjadi in strokovni službi. Taka osnova bi dobro služila za neposredno prakso in pri sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov, perspektivnih lovsko-gospodarskih načrtov in letnih gospodarsko-finančnih načrtov.

Ko se določita objektivna količina in vrednost potrebnega dela v okviru letnega lovsko-gospodarskega finančnega plana za lovišče, se to delo lahko enakomerno porazdeli na vse člane lovske družine. Treba bo v pravilih ali poslovniku sprejeti določilo, da se morajo dela osebno opraviti in katera dela se nadomeste s plačilom. Tehnično se da to zelo dobro izpeljati z evidenčnim listom za vsakega člana lovske družine. V ta list se v prvo kolono vnese konkretno delo in vrsta denarnega prispevka, za katerega je zadolžen posamezni član. V drugo kolono se vnese izvršitev. Na koncu lista, ko se evidenčni list zaključí, ima organizacija pregleden prikaz opravljenega dela in vplačanih denarnih prispevkov po članih in po vrstah del, in ki ga predstavlja stanje s področja gojitve, zaščite in izkoriščanja divjadi. Tu tehnično šele iščemo najprimernejše oblike, zato je koristno, da se ta oblika v praksi še nadalje proučuje in izpopolnjuje. Imamo tudi različna mnenja pri vrednotenju in obračunavanju dela med članom in lovsko organizacijo.

Obstoji mnenje, da se v lovstvu članu lovske družine nobeno opravljeno delo ne plača denarno. Za vestno opravljeno delo dobi moralno priznanje

Na Kočevskem

Foto M. M.

— pohvalo ali odlikovanje — za neizpolnjevanje članskih obveznosti pa opomin ali kazen po predpisanem disciplinskem postopku. Drugi so mnenja, da je najenostavneje upoštevati parolo, da so vsi člani dolžni aktivno delati v lovski organizaciji na sploh in da se člani individualno ne zadolžujejo s stalnim konkretnim delom, ker da je tako delo le tajnika, blagajnika, gospodarja itd., ostali člani se pa, kolikor jim pač dopušča čas in razpoložanje, športno izživljajo in tako vsak po svoji zavesti aktivno ali pasivno sodelujejo. Člani s temi tendencami ponavadi tudi zastopajo stališče, ker smo pač člani in plačujemo članarino, s tem »aktivno« sodelujemo v organizaciji, zato moramo imeti od tega tudi neke ugodnosti, n. pr. toliko zajcev, fazanov ali jerebic brezplačno ali pa po polovični ali drugi ugodnostni ceni. V zadnjem času se uveljavlja tudi »odstrelnina — dostavnina« za uplenjeno parkljasto divjad, in ki se giblje od 200 do 1900 din za ustreljeno žival, dostavljeno na določeno mesto in pripravljeno za oddajo kupcu. Imamo tudi stališče, v katerem člani zagovarjajo čiste račune. Delo, ki ga opravijo in režijski stroški naj se enakomerno in konkretno porazdele na vse člane lovske družine, in nadomeste s plačilom. Divjačina pa naj se tudi članom unovčuje po dnevnih tržnih cenah.

V praksi so sistem določanja in obračunavanja dela že do sedaj uvajale nekatere lovske družine. Tako na primer je Lovska družina Jezersko določila, da je potrebno za košnjo, sušenje in spravilo sena, da vsak član opravi 12 ur dela. Delovne ure so bile vrednotene po 150 din. Za popravilo steza, vzdrževanje visokih prež, krmišč in solnikov je bilo določenih na člana 10 ur dela. Prav tako je urejeno za pokladanje krme in soli. Lovska družina Begunjščica utemeljuje izvršitev svojega programa, izdelavo in vzdrževanje steza in presek v lovišču s tem, da je po sklepu občnega zbora bilo zadolženo določeno število članov, da na teh delih vsak opravi 20 ur dela. Delo je vrednoteno po 200 din na uro. V obeh primerih se članu plača delo,

kolikor je prekorajčil določeno število delovnih ur. Prav tako pa član plača razliko, kolikor ni opravil določenega števila ur.

Dela se lahko obračunavajo po določenem ceniku, ki je izdelan na osnovi izkustvenih norm in 8 urnega delovnega dne. Kot primer navajam nekatere podatke.

Izdelava steza in potov, osnovna post. 1028 din

a) v trdem terenu 60 cm široka za tek. m neto	60 din
b) v mehkem terenu 60 cm široka za tek. m neto	40 din
c) popravilo obstoječih steza za tek. m neto	10 din
d) čiščenje steza za tek. m neto	5 din

Naprava visokih prež, osnovna post. 1028 din

a) pokrita visoka preža z 2 sedežema	4000 din
b) nepokrita visoka preža z 2 sedežema	2000 din
c) s sedežem na lestvi	1600 din

Naprava solnic, osnovna post. 1028 din

a) naprava solnice z ilovico	600 din
b) naprava solnice, navrtane	700 din
c) naprava solnice v precepu	200 din

Naprava krmišč, osnovna post. 1028 din

a) stabilno krmišče z dvokapno streho 2 m dolgo	4800 din
b) stabilno krmišče z dvokapno streho, pokrito z lubjem, 2 m dolgo	2800 din
c) z enokapnico, pokrito z deskami ali škodlji	2000 din

Izdelava zaklonišč, osnovna post. 1028 din

a) z dvema sedežema	280 din
b) brez sedeža	150 din

Ostala drobna dela v lovišču se medčasno pre-kalkulirajo na bazi osnovne postavke 1028 din.

V praksi se vidi, da so stališča do vrednotenja in obračunavanja dela pri lovskih družinah zelo različna. Na delu in konkretnih zadolžitvah osnovan sistem nam daje stvarno materialno podlago in zagotovitev izvedbe del za doseganje postavljenih ciljev v gojitvi, zaščiti in izkoriščanju divjadi. S tem so dani tudi pogoji, da se bremena in obveznosti članov lahko enakomerno porazdele in da je možno dela kontrolirati količinsko in kakovostno.

Tu sem navedel le nekatera stališča, ki se uveljavljajo; so pa še druga v raznih variantah. Pri planiranju je določanje in vrednotenje dela eno od osnovnih izhodiščnih postavk. Zato je razčiščevanju te problematike potrebno posvetiti še največjo pozornost.

Izhajajoč iz ustavnih načel, da sta delo in uspeh dela edino merilo za materialni in družbeni položaj človeka, je treba tudi v lovski organizaciji to načelo v praksi dosledneje uveljaviti kakor do sedaj. Proučiti bo treba vse dosežanje pozitivne pobude, jih strokovno obdelati in kot smernice posredovati lovskim organizacijam za uporabo pri načrtovanju in delu.

Drugo vprašanje, ki delno že izhaja iz prvega, je formiranje in delitev dohodka v lovskih organizacijah. Osnutek novega osnovnega zakona o lovstvu določa, da lovske organizacije, ki gospodarijo po načelu gospodarskih organizacij, poslujejo po predpisih, ki veljajo za kmetijske organizacije. Poslovanje v loviščih, v katerih gospodarijo ostale organizacije, pa se vrši po predpisih, ki veljajo za poslovanje teh organizacij. S tem zakonom se o načinu poslovanja določa le to, da so lovske organizacije dolžne formirati posebna sredstva za napredek lovstva sorazmerno boniteti in površini lovišča, s katerim gospodarijo. To višino sredstev, ki jo je treba formirati, se odredi s pogodbo med organom družbeno politične skupnosti kot ustanoviteljem lovišča in organizacijo, ki prevzame lovišče v gospodarjenje. Konkretnější namen in način izkoriščanja zgoraj omenjenih sredstev, razen sredstev Lovske zveze Jugoslavije, odreja republiške oziroma pokrajinske lovske zveze. S tem zakonskim določilom je nakazan način formiranja in uporabe le sredstev dosežanega lovskega sklada, ki se je formaliral kot prispevek za gospodarjenje z loviščem pri lovskih družinah in potem delil na področne lovske zveze in republiško lovsko zvezo. S tem je določen samo sistem, izdelati pa bo treba kriterije in merila, uporabne za načrtovanje in operativno. Prav tako je še odprto vprašanje formiranja in delitve dohodka v sami lovski organizaciji, ki gospodari z loviščem. Mnenja sem, da bo moral tozadevna določila natančneje določati že sam republiški zakon o lovstvu. Konkretna določila o formiranju in delitvi dohodka pa bodo vsebovala nova pravila in pravilniki lovskih organizacij. Nejasnost okoli določil formiranja in delitve dohodka in skladov v lovskih organizacijah zelo otežkoča in ovira načrtovanje.

Dnevna praksa nas po eni strani sili k hitremu razvoju in novelaciji notranjih odnosov ter h kvalitnim spremembam v poslovanju, po drugi strani pa nikakor ne moremo naprej, ker prepočasi razčiščujemo, osvajamo in uveljavljamo te kvalitne spremembe v lovskih organizacijah. Razčiščevanje družbeno ekonomskih odnosov v lovstvu, sistemov in metodologije planiranja, proučevanje in uveljavljanje v prakso sodobnih znanstvenih izkušenj in dognanj pri gojitvi, zaščiti in izkoriščanju divjadi vsekakor sodi v znanstveno raziskovalno delo in strokovno službo, povezano z neposredno prakso. Resnici na ljubo moramo pri-

znati, da smo tukaj še zelo šibki. Na področju Lovske zveze Kranj je imelo 27 lovskih družin zadnje petletno povprečje 1 900 000 din izdatkov za lovsko čuvajško službo, ki se v lovišču šteje tudi kot strokovna služba. Leta 1962-63 pa je bilo tozadevnih izdatkov 3 506 000 din. Dve lovski družini ne izkazujeta nobenih tozadevnih izdatkov; najvišja postavka pa znaša 555 000 din ali na 1000 ha lovišča 125 750 din. Vse lovske družine imajo 7 poklicnih lovskih čuvajev. Osebni izdatki za strokovno službo v lovstvu so ena od bistvenih postavk vsakega lovišča. Dokler se vprašanje strokovne službe ne reši in ne določi kriterijev, po katerih se določi profil in število strokovnega kadra za lovišče, področne in republiške lovske zveze oziroma potreben kader za strokovno znanstveno raziskovalno delo, je nemogoče sestaviti lovsko-gospodarski ureditveni načrt in perspektivni lovsko-gospodarski načrt, ker v sedanjih praksi ni osnove za realne tozadevne postavke, ki so potrebne pri načrtovanju.

Mnenja sem, da je to vprašanje treba razpravljati in rešiti s sodelovanjem lovskih organizacij in politično teritorialnih skupnosti. Znanstveno raziskovalno delo v lovstvu bo moralo biti podprto z družbenimi sredstvi politično teritorialnih skupnosti. Strokovno službo v lovišču pa mora financirati lovska organizacija, ki gospodari z loviščem. Formirajo naj se lovišča v takem obsegu in s tako lovsko gospodarsko osnovo ter načinom gojitve in koriščanja divjadi, da bodo dani stalni pogoji za gojitev divjadi, vzdrževanje lovišča in zaposlovanje stalnega potrebnega strokovnega kadra. Občinske skupščine in republiški izvršni svet naj bi ta načela upoštevali pri potrjevanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov in pri formiranju in dajanju lovišč v gospodarjenje lovsko-gospodarskim organizacijam.

Zelo skopo in nesistematično sem orisal nekaj problemov, ki otežkočajo delo pri sestavljanju lovsko-gospodarskih ureditvenih načrtov lovišč. Iznešena problematika presega območje in pristojnosti lovske družine in področne lovske zveze. Lovstvo je danes treba vzeti kot celoto, to je vse lovsko-gospodarske organizacije, ki se bavijo s to dejavnostjo.

Nastalo problematiko in celotno poslovanje je potrebno obdelati zelo sistematično in kompleksno, zato upam, da se bo organizirano delo čimprej pričelo, da se rešijo pereča vprašanja in najdejo najustreznejše osnove za perspektivni razvoj lovstva.

Ali je spolno razmerje 1:1 pri srnjadi res najboljše?

Prof. dr. Jože Rant

Zadnji odstavek članka, ki ga je napisal tov. K. v 4. številki Lovca, me silí, da še dokončno podam svoje mnenje o tem vprašanju. Ko trdi pisec tega članka, da sem končno vendarle priznal pravilnost spolnega razmerja 1:1, uvidevam, da me ni razumel. Hkrati pa se še oglašam v zvezi z drugim vprašanjem, ki deloma tudi spada semkaj.

Res se strinjam tudi z razmerjem 1:1, vendar ne v tako togi meri kot dr. K., ki operira tudi z razmerji 1:1,25 ali 1:1,5 itd. Sam zastopam stališče, da v naravi ni toge matematike, pač pa menim, da imejmo tisto za najboljše, kar nam kaže narava sama in kar ona sama ustvarja. Kot sem že omenil, nisem tudi za to, da bi bilo za lovstvo ugodno večje razmerje od 1:3. Mnenja sem pa, da je za srnjačji rod z lovskega vidika najugodnejše razmerje med 1:1 do 1:3. Nikakor mi pa ne gre v glavo, zakaj naj bi bilo edino razmerje 1:1 za srnjad najboljše. Pod

devizo »več logike« bi morali zahtevati prav tako razmerje tudi npr. pri jelenu in gamsu. Prepričan sem, da sam dr. K. ne verjame povsem, da bi imel jelen pri tem spolnem razmerju boljše rogovje in tudi več mesa. Prav isto naj velja tudi za gamsove roglje in njegovo mesnatost. Prepričan sem, da tega noben lovec ne verjame.

Kot nujno pa sledi iz vsega tega vprašanje, kaj je privedlo nemškega lovca-matematika in nekaj naših lovcev na misel, da je prav spolno razmerje 1:1 za srnjad najboljše. Zanima me, zakaj hočejo nekateri lovci tako kruto kaznovati nič krivega srnjaka in mu kratiti najvažnejše biološke in fiziološke funkcije prav v času pojatve, ki je za obstoj te divjadi življenjsko pomembna. Vse te lovce prosim, naj javno odgovore v našem glasilu na naslednja vprašanja: Ali štejete srnjaka za tako krvoločno divjad, ki je morda naši okolici nevarna, ali našemu gospodarstvu (gozdarstvu in poljedelstvu) tako škodljiva, da ga hočete tako kruto omejevati v funkciji, ki je za njegov rod tako važna!? Kaj podobnega ne predvidevamo niti za volka in druge zveri, le srnjak naj bi bil tako kaznovan, da bi imel v času prska na voljo samo po eno srno. Če me bodo odgovori prepričali, se bom pridružil mnenju večine. Dodajam, da sem letos z več lovci govoril o tem, pa so vsi po vrsti od-

Na Kočevskem 1963

Foto M. M.

klanjali mišljenje dr. K. Na letošnjem občnem zboru neke lovske zveze se je eden diskutantov tudi negativno izrazil o navedenem članku. Pa tudi ing. Turkalj je podal v Lovcu negativno mnenje o praktični vrednosti vsebine tega članka. Sam pa sem prepričan, da večina naših lovcev članka ni razumela in da se jih 99 % ne bo držalo teh navodil.

Prav letošnja zima je pokazala, da vpliva spolno razmerje pri katerikoli divjadi, pa naj bi bilo tako ali tako, kaj malo na telesno kondicijo kot tudi na trofejo. Od vsepovsod slišim, da imajo srnjaki letos prav slabe roge, da je to rogovje večinoma kratko in zverženo, da so konice črne in krhke, kot bi bile ožgane. To je posledica letošnje dolge in hude zime, ko je divjad stradala skozi štiri mesece, v nekaterih predelih še dalj, ko je zaradi lakote mnogo srnjadi poginilo. Torej ni divjad imela zaradi stradanja na voljo dovolj tistih snovi v hrani, ki so potrebne za razvoj in rast rogovja. Ker pa je bilo prav med dolgo in ostro zimo rogovje v rasti, mehko in nežno, se ni čuditi, da je zmrznilo, kot je zmrznilo zaradi stradanja mnogo srnjadi. Še vedno velja in tudi bo veljalo pravilo, da se proti mrazu in zmrznjenju borimo predvsem z zadostno prehrano, ki s svojimi sproščenimi kalorijami preganja mraz in vse njegove posledice. Če bi imela srnjad v letošnji zimi dovolj hrane, bi ostala v dobri kondiciji, bi nastavila in razvila lepo rogovje, *ne glede na to, kakšno je bilo njeno spolno razmerje.*

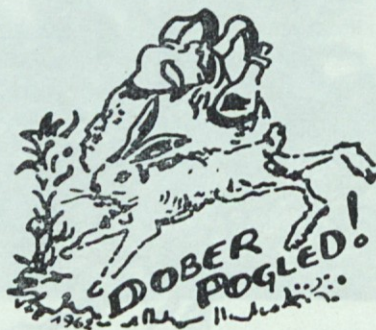
Menim, da je članek tov. dr. K. dokaj brezplodno premlevanje nazorov nekega nemškega »lovca«-znanstvenika za zeleno mizo, ki pa je v praksi neizvedljivo in tudi nesmiselno. Želim, da se tako teoretiziranje briše iz učbenika Naš lov in da odpade kot izpitna snov.

Moj glavni razlog, da se ponovno oglašam v zvezi s to diskusijo, pa je še drugo vprašanje, ki spada po mojem mnenju tudi v ta problem, posebno ker doslej še skoraj ni bilo obdelano, namreč vprašanje oploditve pri srnjadi, oziroma nasploh pri v prosti naravi živeči divjadi. Verjetno se tudi pri divjadi dogaja, da se *oploditev vedno ne posreči*. Tako se dogaja, da imajo srno, ki jeseni ne vodi mladiča, za jalovo, čeprav je telesno brezhibna. Tudi se brez dvoma dogodi, da sicer zdrava srna med prskom iz kateregakoli vzroka sploh ni bila oplojena. Tudi take srne so šteli med jalovke. Vsi taki primeri pa prav gotovo vplivajo na spolno razmerje in če bi se togo držali razmerja 1:1, bi šlo to brez dvoma na škodo razploda. Kot že rečeno, so šteli lovci prejšnjih časov vse tiste srne, ki jeseni niso vodile mladičev, med jalovke. Tedaj namreč niso lovci mnogo vedeli o tem, da se prične plod pri srni, ki je bila oplojena v avgustu, razvijati šele po novem letu, in zato seveda niso našli pri raztelesovanju nobenih znakov nosečnosti; tako srno so seveda imeli za jalovo.

Ob tej priliki bi prosil vse tiste lovske tovariše, ki so mnogo v naravi in imajo zato prilžnost opazovati divjad ter naše lovce-živinozdravnike, da bi nam ta vprašanja natančneje pojasnili. Proces oploditve in zanositve je namreč zelo komplicirano biološko dogajanje, ki mora potekati natančno po določenem biološkem redu, da bi bilo uspešno. Odvisno je od mnogih činiteljev, ki morajo potekati strogo zaporedno, da bi se uspešno dovršilo. Da ni vsak zaskok uspešen, opazujemo tudi pri domačih živalih. Spominjam se svojega očeta, ko je z okorno roko zabeležil v Mohorjev koledar: »Dimka se je prepojala«, kar je pomenilo, da prvi zaskok ni bil uspešen in da je bilo treba kravo ponovno pripustiti. Da se to pojavlja pri domačih živalih, vedo posebno dobro kinologi; iz izkušnje vedo, kdaj je psica najbolj primerna za oploditev. Mene osebno zanima tudi, če že oplojena srna še dovoli nadaljnje zaskoke, če srnjak eno in isto srno zaskoči večkrat, oziroma če dovoli srna zaskok še drugim srnjakom. Ista vprašanja veljajo seveda tudi za drugo divjad. Važno je po mojem mnenju tudi vprašanje, kdaj je pri srni najbolj ugoden čas za oploditev, v začetku ali proti koncu prska.

To vprašanje se mi zdi zato tako važno, da bi si lahko pojasnili, zakaj naletimo jeseni na na videz zdravo srno brez mladiča. Izključujem seveda od teh stare in bolne srne, ki se iz bioloških motivov ne morejo obrežiti, in pa tiste, ki so že zgodaj izgubile mladiče. So pa prav gotovo med njimi tudi take, ki so na videz zdrave, ki pa nimajo v redu rodnih organov in ostanejo zato jalove. Vse to pa govori vendarle v prid temu, da je bolje, če imajo srnjaki v revirju med prskom na voljo več srn kot po matematičnem izračunu 1:1, recimo 1:2 ali celo 1:3. Vsako višje razmerje pa tudi po mojem ne ustreza zdravim razmeram tako med srnjadjo samo, kot tudi ne z lovskega vidika. Če bi bili v revirju med mnogimi srnami le redki srnjaki, bi bil lov preenoličen.

Menim, da sem se o vsem dovolj jasno izrazil, zato se v nadaljnjo diskusijo ne bom več spuščal. Sapienti sat!

Nekaj misli o lovskem turizmu pri nas

Stane Medvešček

Načelna in miroljubna politika naše socialistične domovine je dosegla, da so se državne meje s sosedi na široko odprle.

Naravne lepote in gostoljubnost dežele privablja vsako leto več in več obiskovalcev od vsepovsod širom po svetu.

Turizem je pri nas že vključen v družbeno ekonomiko, ki zavzema z leta v leto pomembnejše mesto. V tej gospodarski panogi je našel svoje mesto tudi lovski turizem. K nam prihajajo lovci iz Nemčije, Francije, Avstrije, Švice, posebno pa še in največ iz sosednje Italije. Povojni razvoj in uspehi lovstva v Sloveniji in tudi drugod v Jugoslaviji so dobra osnova za to dejavnost.

To dejstvo je postavilo pred našo lovsko organizacijo zahtevo, da lovstvo pri nas dvignemo na višjo stopnjo od do sedaj tradicionalnega lovskega športa. Tega vse lovske organizacije še niso dovolj doumele. Družbeno-ekonomski razvoj podira okvire, v katere je bila do sedaj stisnjena miselnost nekaterih lovske organizacij, ki so se vase zapirale. Lovišče je dano v upravljanje lovskim družinam. Splošna družbena korist pa zahteva, da se tam, kjer so naravni in drugi pogoji, mora lovska organizacija razviti do stopnje, kjer je moč šport združiti z gospodarnostjo. Naše lovsko gospodarstvo se bo vključilo v družbeni gospodarski plan občine in okraja. Zaradi tega moramo uvajati intenzivnejšo gojitev. Sredstva, pridobljena iz lovne dejavnosti, se morajo vračati v lovišča. Pojem razširjene reprodukcije mora najti mesto tudi v našem lovstvu. V naših loviščih mora biti več divjadi — upoštevajoč koristi kmetijstva in gozdarstva, da bo zadovoljila športne potrebe članstva, kakor tudi lovskega turizma. Novo je torej, da vskladimo ti dve komponenti.

Zato bi želel lovce pri lovske družinah, ki se bavijo ali pa imajo namen, da se posvetijo lovskega turizmu, opozoriti le na nekatera aktualnejša vprašanja. Ker je lovski turizem za nas nekaj novega, nimamo o tem ne tradicije in ne izkušenj, iz katerih bi črpali napotke za skladen in uspešen razvoj lovskega turizma. Zato je potrebno, da izkušnje, ki so jih nekatere lovske družine v teh kratkih letih pridobile, drug drugemu posredujemo z namenom, da se tako izoblikujejo enotna stališča do celo vrsto vprašanj, kot so: intenzivna gojitev in gospodarjenje v loviščih, politika cene, organizacija lova, varnost na lovu, lovska etika itd. Ta vprašanja so odločilnega pomena in od pravilne rešitve teh je v mnogočem odvisen dober uspeh. Kjer ta vprašanja že preudarno rešujejo, imajo tudi uspehe. Poleg načelno pomembnih vprašanj je še veliko drobnih, na prvi pogled nepomembnih, ki jih naše lovske družine zanemarjajo in tako mnogo škodujejo sebi in našemu lovstvu. Naše dobre lovce moramo vzgajati za turistične delavce. Naš lovec mora biti preudaren in pravičen, imeti mora posluš za to nalogo. Biti mora sposoben, da pripravi gostu lovski užitek, ki ga bo ta dobro plačal v devizah.

Dobro organizirani lovski turizem ima torej številne in odgovorne zahteve, ki jih moramo poznati in rešiti.

Pri izvajanju lovskega turizma moramo zagotoviti:

1. finančni uspeh,
2. varnost na lovu,
3. pravilen odstrel divjadi in lovski užitek,
4. ugled našega lovstva.

K1. Finančni uspeh je odvisen predvsem od: — števila in vrste divjadi v lovišču, — pravilne organizacije in vodstva lova ter — izurjenosti gostov v streljanju.

a) Večje ali manjše število in vrsta divjadi je pogojena od številnih, nam že znanih činiteljev, od naprednega in prizadevnega gospodarjenja pri gojitvi skozi vse leto. Zato o tem ne bi kaj več povedal.

b) Pravilna organizacija lova:

— Vodja lova mora imeti natanko izdelan načrt lova. Ta načrt naj obrazloži pomočnikom, posebno pa še gostom;

— preskrbeti mora — številu gostov in posebnostim lovišča — primerno število lovcev-pomočnikov, gonjačev in dobro šolanih lovske psov;

— pravilno zastaviti pogone;

— goste pravilno razpostaviti na stojišča;

— voditi mora točno evidenco o zadeti, zastreljeni in uplenjeni divjadi;

— gost sme loviti s svojim psom, če je ta dovolj šolan in dobro voden, da prispeva k uspehu lova, sicer ga je odstraniti.

c) Izurjene, dobre strelce je postavljati vedno na stojišča, kjer pride na strel največ divjadi.

Slabe strelce je potrebno poučiti, kako naj streljajo. Ranjeno divjad naj odstreli domači lovec. Gostovanje za naslednji dan takim lovcem vljudno odpovedati.

Uporaba avtomatičnega orožja ni dovoljena, oz. za tako orožje je dovoljeno polnjenje samo z dvema nabojema.

Uporabo nabojev s predrobnimi šibrami je prepovedati.

K2. Varnost na lovu je odločilne važnosti, ki jo zahteva že sama narava lovskega športa oziroma uporaba orožja. Žal, imamo vsako leto več primerov telesnih poškodb med tujimi gosti, domačimi lovci, delavci na polju itd., povzročenih z lovskega orožjem turistov.

Tem nesrečam botrujeta slaba organizacija lova ali neprevidno streljanje tujega gosta. Največkrat pa eno in drugo. To še posebno septembra in oktobra, ko je teren nepregleden zaradi koruznih njiv in dela na polju.

Vsaka taka nesreča povzroči neprijeten dojem tako pri domačih kot pri tujih lovcih-turistih in je s tem lovskega užitka konec. In končno smo z lovom prevzeli polno odgovornost za varnost naših državljanov, ki so v lovišču. Zato moramo doseči tako pri domačih lovcih kot pri turistih popolno odgovornost pri uporabi orožja. Velja naj načelo: »Brez varnosti za človeka ni lovskega užitka!«

Zaradi tega je vodja lova dolžan zagotoviti varen lov.

Potrebno je zlasti:

— Poučiti goste in od njih zahtevati, da streljajo na divjad samo v pregledno smer, na perjad pa le v varnem naklonu navzgor.

— Posebno strogo zahtevati disciplino, da se ne strelja v koruzne in druge goste kulture ter v gozd in ne v smeri poljskih in gozdnih prometnih poti.

— Povsod tam, kjer teren ni pregleden, ali je preprečen s prometnimi potmi in kjer je pričakovati, da so ljudje v lovišču, naj vodja lova pošlje — pred pogonom — enega ali več pomočnikov na ogled. V takem primeru bomo ljudi prosili, da se

Predsednik LZS rad obiše pomurske lovske družine

Foto J. Ivanjšič

na poti ustavijo na varnostni strelni razdalji za čas, ko gre skozi pogon itd.

— Proti cestam in stanovanjskim objektom je lov dovoljen le do strelne varnostne razdalje, sicer se praviloma lovi od teh objektov stran.

— Seznaniti goste s smerjo pogona in s stojišči njihovih kolegov, da ne zapuščajo določenih stojišč in ne tekajo za plenom.

Opozoriti jih na zapažene ljudi na polju ali v gozdu.

— Za vsak primer nevarnega streljanja je gosta primerno strogo opozoriti, da bo pazljiv, sicer bo ob ponovnem ogrožanju izločen z lova.

— V primeru, če pride do telesne poškodbe po strelnem orožju, je treba poškodovanemu nuditi pomoč (vodja lova naj ima pri roki najpotrebnejše za prvo pomoč) in po potrebi poškodovanega prepeljati do zdravnika.

— Ugotoviti na kraju samem krivca. Ob hujših primerih je takoj po najkrajši poti obvestiti postajo ljudske milice in kraj nesreče zavarovati do prihoda uslužbenca LM. Počakati morajo tudi krivci in priče.

— Poskrbeti, da (če lovec ni zavarovan) tuji gost dá garancijo za kritje stroškov zdravljenja in event. zmanjšano delovno sposobnost, ki jo ugotovi pristojni organ.

— V vsakem primeru se mora lov prekiniti. Nadaljuje se lov le, če ni hujšega primera in če so odstranjeni vzroki nesreče oz. če obstojajo pogoji za varen lov.

— Povzročitelja je treba brezpogojno odstraniti z lova. (Lov zaključiti, če so gosti bili pred lovom opozorjeni na ogrožanje in če je poškodba hujša oz. če vodja oceni, da gosti niso sposobni

izvajati varen lov ali če vreme in čas nista primerna).

K3. Pravilen odstrel in lovski užitek sta pogojena v precejšnji meri od že omenjene organizacije in varnosti lova.

— Gost mora vedeti, kaj sme in kako sme streljati (vrsta orožja), — (vrsta divjadi, posebnosti v naravi divjadi — obnašanje).

— Vedeti mora za ceno lova — takso. Po postavkah — lovno dovoljenje — odstrelna taksa, globe za zgrešeni strel, za zastreljeno divjad, za odstrel zaščitene divjadi, za vodstvo lova, gonjače itd. Tako pri obračunu ni neljubih oporekanj ali celo mešetarjenja.

— Omogočiti gostu, da pride do dobrega strela oz. nuditi mu dovolj divjačine, da zeleno izbere.

— Odrediti počitek v pravem času in na primernem kraju (na razgledni točki, kjer se ob počitku uživa tudi naravna lepota — ob slabem vremenu pod streho ipd.). Večurno ali celodnevno tekanje in pehanje po lovišču je utrudljivo. Znano je, da utrujen lovec nima dobrega pogleda in ne užitka. Po želji in na račun gostov poskrbeti za primeren prigrizek in okrepčilo ter počitek.

— Počitki naj bodo (ob dobrem jezikovnem prevajalcu) usmerjeni v kramljanja o našem lovu, naravnih lepotah, lovskih običajih itd.

— Pravočasno zaključiti lov z ozirom na utrujenost gostov, na vremenske razmere in čas. V mraku megli in nalivu ni lova.

— Z lovino ravnati lovsko — estetsko. (Prenos — prevoz posamezne vrste divjadi.)

— Trofeja naj se oceni in pravilno zavaruje.

K4. Ugled našega lova zavisi in raste poleg bogastva raznovrstne divjadi predvsem od tega, kar smo doslej navedli in še:

— Uveljavljajo naj se načela lovske pravičnosti, poštenosti, tovarištva in gostoljubnosti.

— Upoštevacjo naj se lovske šege. Izkazovati je treba vljudnost — v mejah ponosa lovca kot državljana.

— Ne more biti mesta: za moledovanje gosta za posamezne predmete — pribor, municijo; pobiranje praznih tulcev izpred še kadeče se cevi; barantanje za devizna sredstva ipd.

— Imovina gostov ne sme biti dotaknjena, biti mora zavarovana pred nepoklicanimi.

— Prodaja psov naj bo v mejah, na dostojni višini, koristna za prodajalca in skupnost. Ne sme iti v škodo kvalitete kinološkega fonda LD.

— Tarnanje svobodnega državljana naše socialistične skupnosti o osebnih težavah tujcu ni dostojno. Če nanese beseda na življenje v naši skupnosti, naj nas ne bo sram povedati resnice, kako smo včasih živeli, kako danes in kakšne načrte imamo v prihodnosti. Da smo delovni ljudje, naj nam bo v ponos. Ne razlagajmo stvari, če jih sami ne razumemo.

— Gostu je pomagati in svetovati za primerno prenočišče in prehrano v naših gostiščih, za nabavo potrošniškega blaga, za ogled turističnih krajev.

— Poskrbeti, da se trofeja in lovina pravilno hrani, dokler gostje ne odpotujejo.

— Na njihovo željo in račun naj se plen iztrebi.

— Povsod upoštevajmo ugled in koristi jugoslovanskega lovstva.

Osvežitev krvi pri srnjadi?

M. Š.

Zakaj sem postavil za naslov vprašaj, je razvidno iz nekaj misli, ki jih podajam o zgoraj postavljeni temi. Lovci radi tožijo, da je sedanja srnjad telesno slabotnejša kakor nekdanja in temu primerno tudi srnjačje rogovje šibkejše, vsaj na mnogih področjih. Iz tega nekateri sklepa, da je srnjad degenerirana. Pri tem pa največkrat zamenjujejo pojem oslabeledosti, opešanosti, zakrnelosti z degeneracijo, z dedno zakrnelostjo, slabotnostjo. Z besedo »dedno« sem že nazkajal razliko. Degeneracija pomeni torej dedno lastnost v tem, da se slabotnost telesa in tudi rogovja podeduje od roda v rod, kakor se podeduje kaka značilnost telesa ali lastnosti, na primer posebna pobarvanost na delu telesa, oblika zobovja ali rogovja, ali svojstvena navada, kretanja ipd. Toda, pozabljati ne smemo, da kakovost srnjadi ni odvisna zgolj od dednih zasnov, temveč mnogo bolj od zunanjih vplivov, to je življenjskega okolja in predvsem od prehranbenih razmer in gostote staleža. Odločilna je seveda ustrežna in zadostna zimska prehrana, ker

je poleti primerne rastja na pretek. Znano je, da je srnjad zvesta svojemu bivališču in da je življenjski prostor ene družine razmerno majhen, kakih 200 ha. Zato najdemo v predelih lovišča s slabo, nezadostno pašo, šibko srnjad, čeprav je v sosednjih predelih paša boljša in tudi srnjad krepkejša. Tak pojav z dedno degeneracijo nima nobene zveze in je zgolj posledica slabih življenjskih pogojev. Če bi tako srnjad predstavili v ugodne življenjske pogoje, ki se po nekaj rodovih, če ne že v drugem, popravila in se normalno razvila. Vprašanje je, če v naravi prosto živeča sploh degenerira, da potomstvo podeduje telesno in sploh življenjsko slabost — če se podnebne razmere (klima) bistveno ne spremenijo, kar se v naravi dogaja v desetstisočih ali milijonih letih. Če torej vseeno hočemo »osvežiti« kri pri srnjadi s tem, da spustimo v lovišče tujo, po telesu močnejšo srnjad, moramo prej temeljito proučiti življenjske pogoje lovišča glede na podnebne razmere (klimo), na talne in pašne pogoje in pod. Skratka, če so dani pogoji, da bi s tem mogli vzgojiti povprečno krepkejšo pašne pogoje ipd. Skratka, če so dani pogoji, stalež srnjadi ustrezen. Pozabljati ne smemo na naravni zakon, da povprečna telesna moč divjadi in večine živali upada z večanjem staleža, naselitvene gostote, ko gostota navzgor prekoraci določen optimalni stalež. V takem primeru se z zmanjševalnim odstrelom vzpostavi normalen stalež, ki ima za posledico okrepitev povprečne telesne moči, zboljšanje kvalitete divjadi. V naših razmerah nikakor ne moremo govoriti o slabih dednih zasnovah naše srnjadi, nesmiselno o kaki degeneraciji, pač pa o delno poslabšanih življenjskih pogojih, ki imajo za posledico pešanje telesne moči srnjadi. Pomislimo le na velike spremembe v zgradbi gozdov, kjer intenzivno izkoriščanje vseh gozdnih pridelkov od lesa, stelje do sadežev, trave itd. vedno bolj utesnjuje pašo rastlinjedi divjadi. Dalje moramo premisliti, kolikšen vpliv na osvežitev krvi ima v nekem okolišu, kjer živi npr. 100 srnjadi, če med njo spustimo pet ali deset tujih živali — ne glede na ogromne stroške nabave in druge težkoče. Mimo tega pa nimamo nikakega jamstva, da bo priseljena srnjad vzdržala in ugodno prenesla spremembo podnebja in drugih življenjskih pogojev, če ne bo s seboj prinesla klice bolezni, ki njej niso nevarne, ki so pa za domačo srnjad lahko pogubne — ali pa narobe. In kaj pomeni pet ali deset živali proti sto! To je kapljica v morju. Tudi kaplja najboljšega vina v kozarcu vode, te ne spremeni v vino. Če bi hoteli resno osvežiti in zboljšati kakovost srnjadi in bi premagali vse težkoče in nevšečnosti, bi morali naseliti tuje divjadi nasproti domači v razmerju okoli 1 : 1. Kaj bi to pomenilo, si lahko vsak sam izračuna. Zato bi se uspešna osvežitev krvi mogla izvesti le v majhnem ob-

segu, v ograjenih prostorih ali v večjem, v oborah. In končno bi se tako križanje moglo izroditi v negativen uspeh, tako glede na odpornost proti boleznim in zajedavcem in posebej glede na plemenitost in zgradbo rogovja, da bi bil končen uspeh podpovprečno, kržljivo rogovje, namesto nadpovprečno krepko in lepo oblikovno rogovje, kar naj bi bil glavni namen križanja, osvežitve krvi.

Pri vsem tem nam pa manjka znanstvenega zavoda, ki bi s strokovnimi poskusi preiskoval življenje naše srnjadi in lovcem dajal navodila za biološko pravilno in uspešno gojitev srnjadi.

Prepričan sem, da naša srnjad ni prav nič degenerirana in ima vse potrebne pozitivne dedne lastnosti, da z biološko utemeljeno gojitvijo, zlasti s pravilnim gojitvenim odstrelom in zadostno ustrezno celoletno pašo, lahko dvignemo kakovost naše srnjadi na višino, ki nam bi jo zavidali mnogi naši lovski sosede.

Uporabnost lovskega orožja in streliva v lovstvu

(Nadaljevanje)

O uporabi našega najbolj razširjenega naboja 8×57 (kalibra 7,9 mm Mauser) pa moramo posebej spregovoriti. Prvo vprašanje je uporaba vojaške municije v tej puški. Uporaba vojaške krogle s celim plaščem moramo kar najstrožje prepovedati, ker ne ustreza lovskim namenom. Predelane vojaške krogle z odrezanim plaščem na konici so lahko zelo dobre, celo boljše od slabih lovskih, vendar je mnogo razlogov za to, da tudi te krogle odpravimo iz lova. Ob nestrokovni predelavi so namreč nevarne za strelca. Če plašč na vrhu preveč odpremo, je mogoče, da pri strelu, na poti skozi cev, iz cevi izleti samo svinec. Ker je krogla iz obeh strani odprta, lahko svinec smukne iz nje, prazni plašč pa ostane zagozden v cevi. Pri sledečem strelu puško seveda raznese. Če je konica nepravilno odrezana, je natančnost krogle in s tem točnost zadetka — posebno na večje razdalje — zelo slaba. Pri nas je tudi v navadi, da lovci uporabljajo vojaško municijo vseh mogočih izvorov in vrst hkrati. Jasno je, da s tako municijo ne moremo dobro zadeti, tudi če imamo najboljšo puško, je njen učinek negotov.

Naša domača lovska municija 8×57 IS, ki jo izdeluje tovarna »Prvi partizan« v Titovem Užicu, je zelo skromnih kvalitet. Njena začetna hitrost 720 m/s je zelo majhna in na 100 m raz-

dalje zmore komaj še 640 m/sek. Temu primerna je tudi energija, ki znese na 100 m bore 266 kpm, kar ne zadostuje več za jelenjad. Ob takih slabih balističnih lastnostih pa ima naboj tudi zelo primitivno konstruirano kroglo. Plašč krogle je vseskozi enake debeline in zelo tanek. Tako pri težji divjadi krogla ne da izstrela, čeprav je sicer zelo precizno izdelana. Dokler tovarna, ki ta naboj izdeluje, ne izboljša njegovih balističnih lastnosti in konstrukcije krogle, nam ne ostane na voljo drugega kot to, da njeno uporabo omejimo na razdaljo, kjer še za silo zadovoljuje, to je do 100 m, in da ga ne uporabljamo za težko divjad. (O tem glej članek Mauser 8×57 IS, Lovec letnik XLII, št. 9 in 10.)

Z uporabo kvalitetne municije pa postane puška 8×57 IS uporabna prav za vso našo veliko divjad na razdaljo do 200 m. Zlasti velja to za naboj s kroglo TIG Brenneke, ki s to kroglo komaj kaj zaostaja za zelo razširjenim nabojem 7×64 oziroma 7×65 R. Doslej pa žal nabojev 8×57 IS s TIG kroglo nismo mogli kupiti pri nas v Lovski zadrugi, ker je ta nabavljala od nemške municije samo naboje tovarne RWS, medtem ko naboje različnih kalibrov s TIG krogli izdeluje samo nemška tovarna DWM.

Ravno krogle TIG Brenneke po svoji konstrukciji bolj ustrezajo modernim spoznanjem o uspešnem učinkovanju krogle kot krogle, ki smo jih pri nas bili do sedaj navajeni. V največjem času so namreč na polju lovske balistike prišli do zanimivih ugotovitev, ki se ne skladajo povsem s tistim, kar je do sedaj veljalo za edino pravilno. Za osnovo učinka krogle je do pred kratkim veljalo, da naj se krogla v telesu čim prej razleti in tako v njem porabi vso svojo živo silo. To je tudi držalo za naboje z zadetno hitrostjo do 750 m/sek. Bistveno drugače pa je pri nabojih, kjer ima krogla tudi na večjih razdaljah še velike hitrosti. Krogle stare konstrukcije (delni plašč, H plašč, D plašč), s katerimi so dosegli zadovoljive učinke pri počasnejših nabojih, so razočarale v hitrejših nabojih zlasti pri streljih iz bližine, ko zadevajo z veliko zadetno hitrostjo. Njihov nezadovoljivi učinek temelji na dejstvu, da pri veliki hitrosti ob zadetju prehitro razpadejo v zelo majhne drobce, ki povzročajo le plitvo poškodbo, drobci sami pa imajo premajhno maso, da bi z delovanjem v širino povzročili zlasti pri močni divjadi šok ali poškodbe v organizmu, ki bi bile takoj smrtne. Lep dokaz za to je po balističnih lastnostih izvrstni naboj 8×68 S, tovarne RWS, ki pa je s kroglo s H plaščem praktično popolnoma odpovedal pri odstrelu težke nižinske jelenjadi pri streljih iz bližine. Pri streljih na večje razdalje, ko je krogli hitrost upadla, pa je naboj zopet dobro učinkoval. Podobne izkušnje so pridobili tudi z nabojem 7 mm vom Hofe Super — Express, preden so mu dali novo kroglo zanimive kon-

strukcije s posebnim jeklenim obročkom (stop ring) v zadnjem delu, ki preprečuje prehiter razpad krogle. Najnovejša raziskovanja so pokazala, da je učinek hitre krogle mnogo večji, če telo prebije in povzroči obojestransko poškodbo organizma. Predpogoj za ta učinek pa je zadetna hitrost najmanj 750 do 800 m/sek. Pri tej hitrosti, ki še ni dovolj natančno ugotovljena, povzroči krogla v organizmu utripanje strelnega kanala. Valovi tekočine v organizmu udarjajo ob živčevje s tako hitrostjo, da živčevje na te udarce ne more reagirati in njihovega delovanja omiliti. Prav to je razlog, da je manjša poškodba, ki hkrati prizadene obe strani telesa za organizem hujša kot razmeroma večja enostranska poškodba. Istočasna obojestranska poškodba organizma namreč paralizira vse živčevje, zlasti pa obe strani možganskih centrov. Iz teh dognanj o učinku krogle na živi organizem sledi tudi zahteva po ustreznejši konstrukciji krogel, ki se na poti skozi telo sicer deformirajo in povečajo svoj premer na nekajkratni premer kalibra, hkrati pa obdrže večino svoje mase, kar jim omogoča globoko prodiranje z izstrelom. Tako tudi slabše zadeta žival brž konča zaradi močnega šoka. Izstrelna rana, ki vedno nastane pri tako konstruiranih kroglah, nam zagotavlja tudi dober krvni sled.

Ker je 8 × 57 IS (7,9 mm Mauser) naša najbolj razširjena risanica, se je inž. Avčin zanj posebej pozanimal. Nabavil je naboje 8 × 57 IS tovarne DWM s kroglo 12,8 g, polnjene s 3,6 g specialnega smodnika in isti naboj ISR za prelamače, polnjen s 3,3 g specialnega smodnika. Naboje je razdelil deloma slovenskim, večino pa slavonskim poklicnim lovcom in znanim amaterjem. Rezultati praktične uporabe pri streljih na težko nižinsko jelenjad so bili odlični in so se združili v sodbi: »Bogovska kugla, sa njom traženja divljači više nema!« Skromne osebne izkušnje inž. Avčina, ki žal ni mogel preizkusiti krogle na težki nižinski jelenjadi, potrjujejo gornjo ugotovitev.

Mimogrede povedano rešuje naboj s kroglo TIG tudi sicer precej slabokrvno patrono 7 × 57 (R), da jo lahko na zmerne razdalje še uporabljamo na jelenjad in prašiče. 7 × 64 (65 R) pa s kroglo TIG 11,5 g postane uporabna za vso evropsko težko divjad in se s tem približa po učinku svetovno najbolj razširjeni patroni 7,62 × 63 (.30—06 Springfield). Značilno je, da prodaja krogel Brenneke TIG stalno narašča in da so jih v zadnjih dveh letih prodali 2 milijona ravno v kalibru 7 mm, medtem ko so jih v petih letih pred tem prodali komaj 1 milijon. Razlog za to je nedvomno v delovanju te krogle, ki smo ga že prej razložili in ki se po učinkih približuje izredno učinkoviti ameriški krogli Core Lokt firme Remington, čeprav se po konstrukciji od nje razlikuje. Podobne učinke skuša doseči nova nemška krogla »Stoprिंग«

z jeklenim obročkom v zadnjem delu, ki preprečuje drobljenje krogle. S to 11 g težko kroglo so opremljeni naboji 7 × 66 vom Hofe Super-Express za repetirke in 7 × 75 R v. H. S. E. za prelamače, ki jih izdeluje tovarna DWM. Ravno tako so krogle TIG in zlasti Stoprिंग manj občutljive za manjše ovire kot pri nas udomačene krogle z delnim, H in D plaščem. Te krogle sicer dobro učinkujejo na lažjo divjad kot sta srnjak in gams, na najmanjših ovirah pa tudi v težki divjadi na močnih kosteh se pa večkrat povsem razlete. Zadnji del H krogle — če sploh ostane — ima premajhno maso in tudi neugodno obliko ter ne more zanesljivo prodreti skozi ves organizem in tako dati že omenjeno delovanje na živčevje ter zadovoljiv izstrel z dobrim krvnim sledom.

Lovska zadruga kvalitetnih nabojev za našo 8 × 57 IS trenutno ne more uvoziti, ker ne more vedno realizirati deviz, ki so jih ustvarile lovske družine. Cena tega naboja bi bila, kolikor bi bil uvoz možen, okoli 250 din. To pa na zavednega lovca ne bi smelo vplivati, da bi še dalje uporabljal domači naboj 8 × 57 IS, ki je za odstrel težje velike divjadi, zlasti na večje razdalje povsem neprimeren. Cena zastreljene jelenjadi ali divjega prašiča ni v nobenem razmerju s tem izdatkom, da o moralni odgovornosti lovca sploh ne govorimo.

Vsi poskusi Lovske zveze Ljubljana, inž. Avčina osebno kot tudi Stokovnega sveta za lovstvo, da bi tovarna Prvi partizan v Titovem Užicu po zgledu poslanih vzorcev modernih krogel le-te naredila ali uvozila moderne krogle, so propadli. Odgovora preprosto ni bilo nobenega. Slišati je, da tovarni produkcija lovskih nabojev pomeni samo izgubo. Kolika pa je izguba v našem lovstvu? Ravno tako kot ne more uvoziti naša Lovska zadruga TIG nabojev za kaliber 8 × 57 IS, jih ne more uvoziti tudi za vse ostale važne kalibre, zlasti pa za naboj 7 × 64 (65 R). Mnogo naših lovcev je v zadnjih nekaj letih zamenjalo izrabljene cevi svojih risanic sistema Mauser s cevmi za patrono 7 × 64 Brenneke. Zlasti lovci, ki love v gorah, so se za to odločili zaradi lažjih in razantnejših krogel (6,7 in 9 g), s katerimi te patrone tudi izdelujejo. Ravno naboji s temi lahkimi krogli so odlični za srnjad in gamsa tudi na večje razdalje. Za težjo divjad, kot sta prašič in jelen, pa dobimo v naboj 7 × 64 odlične izvedbe s TIG kroglo, težko 10,5 g ali 11,5 g. Prva je še primerna za divjega prašiča in lažjo gorsko jelenjad, druga pa tudi za težko jelenjad in ob dobrem strelu tudi za medveda. Puška 7 × 64 torej zadovoljuje za vse lovske priložnosti, seveda če so zanj na voljo različne izvedbe nabojev.

Žal pa je naša Lovska zadruga, tudi ko je še imela devize, uvažala večinoma samo naboje

z zastarelo kroglo z delnim plaščem 7 × 64 oz. 7 × 65 R nemške tovarne RWS. Z nabojem s to kroglo pa puška 7 × 64 izgubi vse svoje prednosti in ni nič boljša od domače 8 × 57 IS s kako povprečno patrono. Zato tudi velika razočaranja pri streljih s to kroglo 7 × 64 oz. 7 × 65 R na jelenjad. Znan je primer, da je v pleče dobro zadet močan jelen s kroglo z delnim plaščem kalibra 7 × 64 odšel, ne da bi jasno nakazal strel še dobrih 150 m in se zaril v goščo. Na nastrelu ni bilo niti kaplje krvi. Če ne bi bilo pri roki psa, ki je po kakih 15 m pokazal drobno kapljico krvi in nato jelena tudi našel, bi bil verjetno jelen izgubljen. Kakšna škoda bi to bila ne le za lovca in lovišče, temveč za vse naše lovstvo, naj pove le to, da je bil prav ta jelen najboljši slovenski jelen s 224 točkami. Ta primer pa nikakor ni osamljen. Tudi s H plaščem, ki smo ga priložnostno lahko kupili v zadrugi, niso izkušnje bistveno drugače, zlasti pri streljih od blizu, ker ima 7 × 64 razmeroma veliko brzino. Zaradi neprimernih nabojev je torej uporabnost sicer odlične 7 × 64 za veliko divjad popolnoma odpadla, dokler ne bomo nabavili res ustreznega streliva.

Krogla z delnim plaščem, težka 11,2 g iz RWS naboja ali iz češkega SBP naboja pa tudi ni bistveno razantnejša od povprečne krogle 8 × 57 IS. S tem je tudi prednost, ki jo ima 7 × 64 s primerno kroglo za strele na daljavo odpadla. V tem pogledu jo je nekoliko reševala za gamse in srnjad odlična češka patrona SBP z 9 g kroglo, ki so jo priložnostno imeli v Lovski zadrugi. Razlog za zamenjavo cevi 8 × 57 IS s 7 × 64 je bil tudi ta, da je pri nas lažje dobiti uvoženo cev iz Böhler — special jekla v kateremkoli kalibru kot naše domače cevi 8 × 57 IS (7,9 mm), čeprav jih izdelujemo doma. Naša puškarna v Kranju in druge puškarske delavnice, ki prav dobro izdelujejo lovske karabinke, uporabljajo zanje vsaj kar se tiče kalibra 8 × 57 IS, predvsem škartirane

vojaške cevi, ki so najbrž preživele še zadnjo vojno. In taka puška stane 41 000 din! To stanje je naravnost nerazumljivo. Tovarna v Kragujevcu sicer izdeluje lovske puške z novimi cevmi 8 × 57 IS, toda teh pušk dobi Lovska zadruga zelo malo in tudi tiste, ki jih dobi, ne ustrezajo vedno zahtevam naših lovcev, ki žele lično izdelano puško. Skoraj neverjetno je, da ne bi bilo mogoče pri nas v naši tovarni nabaviti novih cevi, 8 × 57 IS, ki jih ta tovarna izdeluje, in potem v naših puškarnah izdelati primerne lovske puške po znosni ceni.

Razen tega imamo v državi še znatno boljšo možnost, kot je izdelava lovskih repetirk v kalibru 8 × 57 IS. Neka naša tovarna je poleg vojaške ameriške patrono .30 — 06 Springfield (7,62 × 63) izdelovala tudi njeno lovsko verzijo. Nekaj časa je tovarna to odlično, čeprav pri nas redko patrono celo oglašala. Sedaj pa ni mogoče dobiti ne municije ne odgovora. Ta lovska patrona je uporabna v sistemu Mauser, v katerega je treba vstaviti samo cev zanjo. Na ta način dobimo lovsko risanico z nabojem, ki tudi po nemških priznanjih po učinku na težko divjad prekaša razširjeno 7 × 64. Naboj 7,62 × 63 je zaradi velikega števila izvedb, ta je polnjen z različnimi vrstami in težami krogel in različnimi polnjenji smodnika, tudi bolj univerzalen od 7 × 64. Tovarne različnih držav izdelujejo ta naboj s krogli težkimi od 6,7 g pa do 14,2 g. V svetu je to najbolj razširjena lovska patrona, saj jo uspešno uporabljajo na najtežjo divjad severne Amerike in celo na tenkokožno tropsko veledivjad. Edina je, ki zasluži ime »internacionalni naboj«. V poslednjem času se ta naboj vse bolj uveljavlja tudi v Nemčiji, kjer se tuja patrona ob močni domači konkurenci lahko uveljavi le, če je res odlična, izredna. Tovarna DWM je na iniciativo inž. Avčina izdelala novo svojo verzijo 7,62 × 63 s TUG kroglo in prvo poskusno serijo dala v promet lansko jesen. Dosegljiva sta tako

Oznaka naboja	Tal. Nr. nova (stara)	Krogla TIG		Smodnik		Hitrost m/s		Živa sila Kpm		Najugod. pristrel. razdalja m	Vzpon krogle v cm pri zadetku ⊙ (s strel. daljnogledom)					Potrebna dolžina cevi cm	Pri-tisk Kp/cm ²
		dolžina mm	teža g	teža g	vrsta	ustje V ₀	200 m V ₂₀₀	W ₀	W ₂₀₀		50	100	150	200	300		
7 × 64 Brenneke	7288 (215)	33	11,5	3,8	Spez. P.	878	747	452	323	185	+ 1,7	+ 5,1	+ 4,4	⊙	— 22,9	72 !!	3500
8 × 57 JS	8035 (185)	32	12,8	3,6	Spez. P.	833	653	452	278	165	+ 3,0	+ 6,7	+ 5,9	⊙	— 29,2	66	3200
7 × 65 R Brenneke	7388 (216)	33	11,5	3,7	Spez. P.	858	727	432	310	180	+ 2,0	+ 5,6	+ 4,8	⊙	— 24,1	72 !!	3300
8 × 57 JRS	8135 (186)	32	12,8	3,3	Spez. P.	793	631	410	260	160	+ 3,4	+ 7,5	+ 6,3	⊙	— 31,9	66	2800

Pripomba: W = mednarodna označba za živo silo (do sedaj E); Kpm = kilopondmeter (doslej kilogrammeter).

puška kot strelivo, brez deviz in izredno visokih izdatkov, kar pri nas doma. Le organizirati moramo lastna razpoložljiva produkcijska sredstva.

Za primerjavo balističnih lastnosti najmočnejšega naboja 7×64 oz. $7 \times 65 R$ z najmočnejšim $8 \times 57 JS$ oz. $8 \times 57 JSR$, oba s težko kroglo Brenneke TIG, tovarne DMW, specialno za veliko divjad, naj služi prednja razpredelnica.

Naboja 7×64 in $7 \times 65 R$ imata kroglo težko 11,5 g, naboja $8 \times 57 JSR$ pa 12,8 g — za 1,3 g težjo. Pri tem zahtevajo podatki naboja 7×64 oz. $7 \times 65 R$ — če naj bodo doseženi — kar 72 cm dolgo cev. Repetirka s tako dolžino cevi je pa dolga (okrog 120 cm), da je nepriročna in v napoto zlasti pri gorskem lovu. Za prelamače tako dolgih cevi danes sploh ne delajo. Podatki nabojev $8 \times 57 JS$ oz. $8 \times 57 JSR$ pa veljajo za 66 cm dolgo cev, torej za 6 cm krajšo, primerno tudi za kombinirane prelamače (bokovke, trocevke). Če preračunamo hitrost in živo silo krogel 7×64 oz. $7 \times 65 R$ na 66 centimetrsko cev, upoštevajoč upad hitrosti krogel za vsak centimeter krajše cevi povprečno le z 3,5 m/s za visoko zmogljivi naboj, kot je 7×64 in na vseh razdaljah enako, dobimo naslednjo sliko:

Oznaka	V_0	V_{200}	W_0	W_{200}
7×64	857	728	430	305
$8 \times 57 JS$	833	653	452	278
$7 \times 65 R$	837	708	412	294
$8 \times 57 JSR$	793	631	410	260

Razanci na 200 m in več bi se tudi praktično močno približali. Od obeh krogel TIG je 8 milimetrska sicer balistično nekoliko neugodnejša, zato pa je za 1,3 grama težja. Gornja primerjava je namerno podana za strelno razdaljo največ 200 m, ki že presega za 50 m največjo lovsko pravično razdaljo 150 m za jelenjad in je tudi pametna meja za strel na gamsa.

Vidimo, da so oboji naboji z enako dolgimi cevmi balistično praktično povsem izenačeni. Kaliber 8 mm je na manjše razdalje celo nekaj učinkovitejši, zlasti ker ima težjo kroglo. Pri tem je njegov pritisk plinov znatno manjši kakor kalibra 7 mm. Zato celo najmočnejšo $8 \times 57 JS$ lahko uporabljamo v količkah dobro grajenih prelamačah, če imajo — kakor nekatere boroveljske naših poklicnih lovcev — izvlekač, narejen za oboje naboje (z robom in brez njega).

Foto V. Dvoršek

Dejansko pa na repetirkah srečamo ponajveč cevi dolge okrog 60 cm in še krajše (stari Mannlicher — Schönauer $6,5 \times 54 M. Sch.$ celo 45 cm!). S tem bi bile vrednosti obojih gornjih nabojev le še bolj izenačene.

V praksi je torej docela vseeno, če uporabljamo z navedenimi naboji puško 7×64 ali $8 \times 57 JS$, oziroma $7 \times 65 R$ ali $8 \times 57 JSR$. Tudi $8 \times 57 JS$ gre v nekatere prelamače naših lovcev, 7×64 pa seveda ne. Bistvene razlike v balističnih zmogljivostih ni in naša stara »mavzerica 7,9 mm« je s takim strelivom zopet dobra, več ko dobra, da le tiči v njej krogla TIG. Jelenjadi z njo, kot doslej z zanjo neprirodnim klasičnim delnim plaščem (Teilmantel), ne bomo več gubili. Če ne bo ležala v bližini nastrela, bo izstopna rana v pretežni večini primerov dala zadosten krvni sled, da jelenjadi ne bomo zgubili.

Ustrezni podatki za iste naboje, a z zastarelimi, slejkoprej neprimernimi krogli z delnim plaščem obeh nemških tovarn RWS kakor DWM, na močno veliko divjad, bi pa dali v balističnem pogledu enako neugodno sliko za oba gornja kalibra. Zaradi njunega nezadostnega učinka v telesu te divjadi in zavorlo napačne, premehke konstrukcije krogel, o njih niti ne govorimo.

(Pride konec)

Jesen

Foto ing. I. Kalan

Zakaj upada stalež jerebov?

Ivan Dolinar

Sprememb v naravi nikdar ne sprejemem samo kot posledico naravne selekcije, ampak tudi kot posledico posega človeka v naravo. Zaradi tega načela vedno previdno presojam naraščanje in upadanje števila kake divjadi. V sledečem zapisku nekaj mojih opazovanj o številčnem upadanju jerebov iz mnogih predelov naših lovišč.

Brez ozira na lovski rek, da se spozna jerebjo samico po tem, da jo nosi lovec ustreljeno

v nahrbtniku, petelinčka pa obešenega na nahrbtniku, kar je precejšen vzrok manjšega števila jerebov, ni to glavni vzrok za upadanje. Poznal sem »streljača« pred vojno, ki je uničil vse jerebe v precejšnjem okolišu. Ustregel je kmetu, ki se je pritožil, da mu jerebi lomijo brste na jablanah. Ko je ta »lovec« pomlatil vse petelinčke in kokoške v tistem obrobnem sadovnjaku, ki je mejil na gozdiček z idealnim jerebjim bivališčem, je razlil svoj strup še v druge okoliše in posledica je bila popolno iztrebljenje jerebov na okoli 200 ha jerebjega lovišča. In če pade pri klicanju jereba ali na brakadi ena samica, »nič hudega«, saj so še druge!? Z izgubo ene jerebje samice je uničeno eno jerebje rastišče brez ozira, ali je padla mlada ali stara samica. Računati moramo, da je pri jerebih razmnoževanje podobno kakor pri divjih petelinih, t. j., da vsaka tretja putka uspešno izvali, vse

druge postanejo ali plen roparic ali izgube jajca. Od izvaljenih kebčkov pa doraste zopet največ polovica. Nadalje moramo računati, da je življenjski prostor enega jerebjega para 25 do 50 ha in da primernih bivališč zanj ni po vsem lovišču. V grobem lahko torej že vnaprej preračunamo, koliko parov jerebov se lahko zadržuje v nekem lovišču. Da je jereb ponekod izginil iz lovišč iz navedenih vzrokov, sem prepričan, saj mnogi mladi lovci jereba niti ne poznajo, kaj šele, da bi ločili samca od samice. Spoznali ga tudi ne bodo, ako ne bodo imeli učiteljev — jerebarjev, ki bi jim pokazali užitke jerebjega lova. Sem nasprotnik odstrela jerebov na brakadah med pogonom. Če se strelja na prepodene, ko je težko razločiti petelinčka od kokoške, se prerado zgodi, da je jerebja samička v nahrbtniku, oddan strel pa je bil po izjavi lovca »zgrešen« na ceverico ali šojo. Klicanja na brakadi pa ne smemo prepovedati. Ako stojim na stojišču po dve uri, mi bo v užitek, če zacirikam pa se mi odzove jereb in prileti.

Glavni vzrok za izginjanje jerebov po vojni pa po mojem mnenju in opazovanjih le ni toliko puška kot uporaba in sestavina agrokemijskih sredstev. Nedvomno je bil prvi vzrok poginjanje jerebov prenos kokoške kuge v njihove vrste. Dejstva to pokažejo. Kje smo našli poginule jerebe najpoprej? To so bili kraji, kjer so prehajale kokoši od posameznih kmetij v gozd. Pa so še drugi vzroki. Če računam, da smo našli od 50 poginulih jerebov samo enega, in našli smo jih več, je dovolj, da je ostal le še redek jereb v lovišču. Po vsaki brakadi sem povpraševal gonjače, če in koliko jerebov so spodili, sam sem »žvižgal« najlepše »viže« po lovišču ter končno ugotovil, da je npr. v našem lovišču ostalo samo še pet rastišč. Da bi bile krive roparice, moram zanikati, ker je bilo poprej nekaterih roparic celo več kakor sedaj. Ostane druga

smer in sicer poseg človeka v sožitje v naravi. Z ozirom na stalni pogin jerebov dolžim v prvi vrsti uporabo sredstev v kmetijstvu za pokončevanje mrčesa. Vsepovsod, kjer je rastišče jerebov v bližini sadovnjakov in njiv, kjer uporabljajo strupena škropiva in prašiva, zadene naraščaj na zastrupljeno zemljo in pogine. To lahko skoraj stoodstotno trdim, ker se je jereb v odročnih višjih predelih, kjer se škropiva ne uporabljajo, zopet precej razmnožil. Upada pa številčno proti nižinam in zaselkom. V poznem poletju, ko stari petelinček odslovi svojo mladino, še zacirika kak petelinček na sosednjih nekdanjih rastiščih, v pozni jeseni in spomladi pa so ta rastišča zopet prazna. Jerebi so se najedli zopet zastrupljenega brstja z rumesanom ali poginulih žuželk. Jerebarjem je dobro znano, da se prepeljavajo jerebi v velike razdalje in da se prav v zimskem času pomikajo ob robove gozdov, spomladi šele zopet zavzamejo stara rastišča ob posekah, globelih in potočkih. To njih klatenje je zanje največkrat usodno. Nekdanja rastišča jerebov okrog zaselkov lahko mirno črtamo iz seznamov nahajališč.

Mnogo pojavov v živalskem svetu pa si še ne znamo razložiti. Brez dvoma odločilno lahko vpliva na stalež kake divjadi sprememba njenega življenjskega prostora. Spremenjene strukture gozdov imajo za posledico drugačne sadeže, drugačno okolje, ki je jerebu všeč ali pa ne. Vprašanje je tudi, ali jereb v tem pogledu ni podoben velikemu divjemu petelinu, ki težko prenaša spremembe.

Toda tretji vzrok bom mogoče poskusil razčleniti v zvezi z drugo divjadjo. Kakršnakoli ostrejša zaščita jereba, kakor je sedaj, pa bi bila brezsmiselna, ker ne bi imela nobenega učinka. Dokler bodo govorile le puške pri klicanju, ni bojazni, da bi jereb zavoljo njih iz nekega predela izginil.

Foto R. Cenčič

iz louskega oprtnika

Rakasta obolenja pri divjadi

K pripombi tov. vet. Arka nimam dosti pripomniti. Najprej se mu zahvalim za pozornost in sem mu hvaležen, da se tudi veterinarji zanimajo za moje poljudno-znanstvene članke.

Tov. Arku dam deloma prav, ko trdi, da so navedeni primeri aktinomikozna obolenja in ne sarkomi. Njegova trditev je samo delno sprejemljiva, kajti obe bolezni lahko delata podobne kostne novotvorbe, vendar moram trditi, da aktinomikoze, katerih je več vrst, na splošno tega ne delajo, kvečjem ena zvrst aktinomikoze »Nocardia«, ki je pa zelo zelo redka. Točno diagnozo je možno dobiti le tedaj, kot sem v članku omenil, če imamo na voljo sveže preparat, da je možno napraviti bakteriološke in mikroskopske preiskave. V danih primerih je bilo pa to nemogoče, ker se je s prekuhavanjem čeljusti uničilo mehko tkivo in bakterije. Zato sem v članku prosil, da naj lovci v bodoče pošiljajo v preiskavo kolikor mogoče sveže preparate, da bo diagnoza omogočena. V sili tudi zadostuje, da so preparati shranjeni v domačem alkoholu.

Tudi jaz sem se od početka, ko sem dobil dva preparata na ogled, zelo nagibal k diagnozi aktinomikoze in to zaradi tega, ker sta oba primerka od enega in istega leta in iz istega lovišča. Hotel sem tudi dognati, kakšen je bil potek obolenja, oziroma kako je izgledala žival ob uplenitvi. Posebno sem spraševal uplenitelja, če je bila okolica obolenja kaj zabeljena in gnojna, vendar žal nisem dobil nikakega podatka. Prav pravi tov. Arko, da je to obolenje pri živalih pogostejše kot pri ljudeh. Aktinomikoz je več vrst in razen »nocardia« povzročajo le kronična vnetja na mehkih delih glena jezika, kakor tudi na kosti npr. čeljusti, kot jih opisuje tov. Arko. Imel sem priliko zdraviti več teh obolenj in moram trditi, da je bila tudi skoraj vedno kost soudeležna s tem, da je bila kronično gnojno vnetja in da so se tvorili sekvestri. Gnojno vnetje

poteka kronično, bolezen traja vedno več mesecev, in je zelo trdovratna za zdravljenje. V teku desetletij sem tudi opazil, da je teh obolenj na ljudeh pri nas razmeroma malo, bolj pogosto se pojavlja v Avstriji, CSR itd., sploh v severnejših pokrajinah.

Ker nisem bil v diagnozi siguren, sem konzultiral našega patološkega anatoma tov. prof. dr. F. Hribarja, ki je postavil diagnozo osteoidni sarkom, ko poleg drugih znakov tvori periost (kostna ovojnica) tudi sekundarno kostno tkivo, ki je krhko in zaradi gnojenja luknjičavo. Nadalje sem tudi konzultiral mikrobiologa tov. doc. dr. Likarja, ki na podlagi preparata samega tudi ni mogel dati sigurne diagnoze. Oba strokovnjaka sta bolj mnenja, da je v teh primerih verjetneje sarkom kot aktinomikoza.

Tov. veterinarju Arku še enkrat lepa hvala za pozornost in za prispevek.

Prof. dr. Jože Rant

Zajcev je malo

Člani LD Bukovje pri Postojni so že dalj časa ugibali, zakaj je tako malo zajcev v njihovem lovišču. Nekateri so bili prepričani, da so upadanje zajčjega staleža povzročila agrotehnična in kemična sredstva za zaščito rastlin, drugi so zopet trdili, da so temu krive roparice. Ti drugi se le niso motili, ker so bili prizadeti kmetje dobre priče pohodov nezaželjenih »lisičjih ekonomov«. Vsa povojna leta sta namreč bili na skupnih pogonih uplenjeni največ le po dve lisici. To je članstvo prepričalo, da lisic le ne more biti kaj prida. Kljub temu so se odločili na posvetu, da bodo posvetili prvi pogon samo roparicam. Ta sklep je imel hkrati namen, da se nekoliko zaščiti jesenski zajčji naraščaj, ker so se tu in tam videli še precej slabo razviti zajčki. V nedeljo 13. okt. je bila brakada, z udeležbo polovice članstva. Kljub slabi udeležbi je bil uspeh več ko dober. Temu je seveda pripomogla dobra organizacija in disciplina. Padle so tri lisice, četrta pa

se je zavlekla v jamo, iz katere smo z velikim trudom izvlekli v njej zagodenega braka jazbečarja Sultana z lisico vred, ki je ni izpustil iz zob. Popoldne sta padli še dve lisici in velik divji maček. Šest lisic in divji maček prepričljivo govore o vzroku za upadanje zajčjega staleža. Zato so lovci sklenili, da bodo še kako nedeljo posvetili čiščenju obširnega lovišča od roparic.

Jože Turca, LD Bukovje

Kruta smrt

Mnogokrat smo že pisali o najdenih srnjih mladičih, njihovi vzgoji in največkrat žalostni smrti. Tudi letošnja huda zima je pritisnila srnjad v nižino, kjer so ji dobri ljudje nudili hrano, zlobni pa nastavljali zanke, pasti, jih zapirali v lope, ščuvali svoje pse nanje in tako je marsikatera žival romala v lonec.

Kolikor pa jih je ostalo, se spomladi večinoma niso vrnile v gozdove, ampak so ostale kar v nižinah na travnikih in v grmičevju. Ko je prišel junij, so poleg mladiče kar v travo, kjer je našla večina neboljlenčkov smrt pod kosilnicami, ali pa so jih pokradli, skrili, dosti tudi pojedli. Nekaj so jih našli lovci. Vendar že večina ljudi ve, da je srnje mladiče prepovedano pobirati, zato uberejo drugo pot; skrivoma jih hranijo za poznejšo pečenko.

Nekega večera je prišel k meni poslovodja in mi začel pripovedovati, da so njegovi delavci komaj iztrgali psom mlado srnico. Dejal je, da jo je zaprl prejšnji dan v skladišče orodja. Z lovcem Ivanom sva šla srnico takoj pogledat. Našla sva jo, ko je jedla papir. Toda bil je srnjaček. Nič ni bil plašen. To naju je začudilo. Odnese sva ga v oskrbo tovarišici Kovačevi, ki je skrbela že za več sirot. Ko sva ga položila v travo, se je začel takoj pasti. Zato sva bila prepričana, da je mladič udomačen. Moral ga je nekje dobiti podlež, ki ga je zaprl za cele štiri mesece. Kako se je mladič rešil ujetništva, ne vemo. Srnjaček — shiran, s kuštravo dlako, odrg-

njen, s pohabljenimi sekavci, se je v dobrem mesecu zelo popravil. Iz tega bi lahko sklepali, da smo srnjačka rešili. Vendar po navadi ni tako, ker udomačeno srnjad po največkrat doleti žalostna smrt.

Navajam primere, ko so zlikovci udomačenega srnjačka ujeli in zaklali, drugemu je kmet z utarcem zdrobil sprednji nogi, tretjega so šolarji s pipcem oslepili. Ali bo srnjaček, ki je v oskrbi nadaljnji primer?

Neki kmet, na primer, je mlado srnico pripel na verigo v hlevu kot telico. Verjetno se je srna ob prsku nekako rešila in si z verigo na vratu poiskala ženina. Naš lovski čuvaj je slišal, da v grmovju nekaj žvenketa in je obstal. Iz grmovja sta skočila srnjak in srna z debelo verigo okrog vratu. Čuvaj je bil preveč iznenaden, da bi jo ustrelil.

Kasneje so jo našli ljudje že razpadlo, z verigo, zataknjeno ob korenino.

Vprašajmo se, ali so ljudje, ki pobirajo mladiče, ljudje!

Konrad Pevec, Žalec

Oh, ta lisica...

Zdaj, ko je dvocevko zamenjala vojaška puška, se čisto spomnim lepih lovskih doživljanj, ki me bodo spremljali vse življenje. A ne samo doživljanj, ampak tudi čudovitih tolminskih hribov in gora, ob katerih se človek sprosti in pozabi na težave, ki ga tarejo. Posebno pa občuti vso to lepoto lovec, ki ima poseben čut, čut ljubitelja in gojitelja divjadi. Kaj je lepše kakor v junijskem večeru opazovati srnjaka ali srno, ko stopita na jaso in neprestano dvigata ljubko glavo ali da sediš na gozdni poti s piščalko v ustih in čakaš, kdaj se pokaže jereb, mali vitez, kakor imenujemo to prekrasno gozdno ptico. Nič lepšega ni kot v jasnih, mrzlih nočeh, ko vse tiči za pečjo, sedeti na preži in čakati lisico, da ji upihneš grešno dušo. Pa naj bo dovolj uvoda, saj moj namen je, da povem, kaj vse se lahko pripeti lovcu, zlasti mlademu, ki mu še v marsičem manjka izkušenj. Dobro se spominjam, bilo je pred štirimi leti v oktobru, ko pride k meni stari lovec, Franc, da bi šla v bližnji hrib pogledat za lisico. Naj še povem, da je Franc imel odličnega istrskega gonilca, ki je bil dober tudi na lisice. Brž sem stekel po puško, vzel naboj in že sva krenila. Pes je začel vedno bolj natezati in vohljati. Tovariš je takoj uganil, da je pes dobil v nos lisico. Poslal me je na stojišče s pripombo: »Danes

se boš pa lahko izkazal — dober pogled!« Sam je ostal na mestu, jaz sem jo pa urno ubral na označeni lisičji prehod, na majhnem robu pod skalovjem. Ves nestrpen sem pričakoval, da zasllišim za lovca tako prijeten glas psa. In res odjekne gonja, da me je spreletel srh in vsak hip sem pričakoval, da se izza grmovja pokaže zvitorepka. Toda ni je hotelo biti, pa tudi gonja je zamrla. Že sem postal brezbržen, ko zapazim na robu, 30 metrov pred mano — lisico. Sam sebi nisem mogel verjeti in roka mi ni dvignila puške, dokler ni lisica začela bežati. Šele tedaj sem se zavedel in brž vzgal. Lisica je skočila v zrak in se po skalah zvalila skoraj predme in obležala. Kakšni občutki so me obhajali, ne morem opisati. V mislih sem se pač že videl, kako greva z lisico skozi vas in kako naju gospodinje, kot varuha njihovih kokoši, hvaležno gledajo. A glej ga šmenta! Iz teh lepih misli me predrami lisica, ki se je, meni nič tebi nič, pobrala in jela teči naravnost proti meni. Ves osupel sem brž pomeril in pritisnil — a puška je ostala nema. V zmedenosti sem še dvakrat ali trikrat pritisnil, dokler lisica ni zginila v grmovju. Šele tedaj sem opazil, da drugega petelina sploh nisem napel, a tedaj je bilo že prepozno. Jezil sem se sam nase in se ošteval za tako površnost. Toda, po toči zvoniti ne pomaga. Bal sem se le, kaj poreče lovec Franc. Pa ni bilo hudega. Nekaj pikrih na račun lisice, v vaški gostilni pa dva deci rdečega, na moj račun seveda. Vsakokrat, ko se spomnim, kako mi je »mrtva« lisica ušla izpred puške, se nasmehnem.

Gvido Pičulin, LD Volče

O lovskih izletih

Pravilno je, da se lovske družine zanimajo tudi za življenje in delovanje sosednjih lovskih družin. Tako so vedno pogostejši primeri, da lovska družina povabi na sejo svojega upravnega odbora ali posveti tudi zastopnike sosednjih lovskih družin. Člani lovskih družin sodelujejo tudi na posvetih več družin skupaj, ali na tako imenovanih bazenskih posvetih. Pogosti so celo primeri, da se obiskujejo člani lovskih družin z različnih področij, na primer Gorenjci gredo na Stajersko in obratno. Medsebojni stiki so potrebni iz lovske gospodarskih vidikov in krepijo lovsko tovarištvo.

Nekatere LD prirejajo tudi skupinske izlete, ki niso samo lovskega, ampak splošno vzgojnega in izobraževalnega pomena.

Predjamski grad Foto VI. Pleničar

Iz zgodovine lovstva je na naših tleh ohranjenega mnogo po naših gradovih. Zlasti mnogih lovskih zanimivosti in znamenitosti je v gradu »Predjama« pri Postojni. Tako, da ni nič čudnega, da so pred časom razmišljali, da li naj bi v njem uredili lovski muzej. Zaradi oddaljenosti od središča Slovenije pa je ostalo pri sklepu, da naj bo lovski muzej v Bistri pri Vrhniki. Predjamski grad je bil pozidan leta 1570. V votlini sredi 123 m visoke stene se je skrival roparski vitez Erazem Predjamski. Lovsko sobo v gradu krasijo pohištvo iz renesanse. Slike v njej kažejo lovske motive iz tedanje dobe. Poleg starega lovskega orožja je lepa zbirka rogovja jelenov, srnjakov, roglji gamsov, čekani merjascev in drugo. Zanimive so stare oblike rogov, ki so jih uporabljali na skupnih lovih.

Če ima kaka LD v načrtu skupni izlet, naj ji bo gornje eden izmed kažipotov.

Dinko

Ujeta in priklenjena

Mlado lisičko, ki se je blizu Škofje Loke zatekla na vrt, so pripeli na verigo. Sedaj lisička že odrasča. Četudi je pripeta in če z njo še tako lepo ravna, se ne bo nikoli udomačila.

Domači otroci imajo z njo veliko veselja. Vprašujem pa se, če je otrokom takšno veselje res potrebno? Ujeta prostost, pripeta

Foto V. Dvoršek

na verigo, pa četudi gre za zver, je bolj slaba legetimacija lastniku lisičke o odnosu do narave. Lahko bi nudil svojim otrokom bolj praktično in vzgojno igračo.

Valter Dvoršek

Strel v prazno

Lepo nedeljsko jutro z jutranjo roso in živopisanimi jesenskimi barvami me je zarana zvalo v naravo,

Sonce je veselo sijalo, nebo brez oblčka, le iznad potoka se je vila meglica. Mahnil sem jo kar preko travnikov in gozdičkov proti Blagovni. Listje, debelo nastlano, mi je prijetno šumelo pod nogami. Ko sem tako spešil, sem v mislih iskal pot do ribnikov, ki skriti tičijo v gozdovih Šohte, da bi zopet enkrat občudoval v jesenskem soncu njih lesketajočo se gladino, iz katere se zrcalijo podobe smrek, ki se zibljejo v jesenskem vetriču.

Po enournem iskanju poti do ribnikov sem iz precejšnje daljave zaslišal slabotno pluskanje in šumenje vode, ki ju povzročata majhen slap pri odtoku iz ribnika. Malo sem postal in med šumenjem vode zaznal neke glasove, ki niso bili podobni šumenju vode. Nabil sem puško in se jel plaziti pod mladim smrečjem. Z veliko muko sem ril proti

ribniku in klobuk mi je venomer plesal po tleh ali po vejah. Puška preko rame se mi je zatikala ob veje in po nosu mi je polzel slan potoček znoja. Še nekaj previdnih premikov ob zasoljenih besedah iz tujih narečij, pa se je razgrnil pogled na nakodrano površino ribnika. Kodral pa je ni vetrič, ampak osem divjih rac, ki so počenjale svoje vragolije v bližnjem ločju, dobrih trideset korakov od brega. Med njimi je ponosno plaval racak s prelepimi, naravnost izzivalnimi, črnimi krivčki, kakršne sem si vedno želel imeti za klobukom.

V hipu je bila puška pripravljena. Mušica je spremljala racaka, ki je kakor paša dvoril svojemu harem. Race so žlobudrale med ločjem ter se potapljale, da jim je molel samo zadek iz vode. Prst je že oklepal jeziček, da sproži smrtonosni strel, ko počši za menoj suha vejica in zašumi listje. Bliskovito se obrnem. Noge mi klecnejo od iznenadenja. Pred menoj je stal močan srnjak z nizko sklonjeno glavo, široko razkremenima sprednjima nogama in začudeno buljil vame. Nekajkrat je zavihal smrček, stresel z lepo, že sivo obarvano glavo, divje poskočil, še bolj divje zabokal in izginil v goščavi. Vtem so zažvižgale rače peruti, voda se je zapanila, krivci so splavali — po zraku. V upanju sem sprožil — v prazno. Ostala je samo valujoča vodna gladina tihe skrivnostne Šohte in lepo doživetje kot moj plen. Prevzet od dogodka, sem se ves ubran vračal skozi jesensko lepoto.

Foto F. Gojšek

Franc Gojšek

Mati »kuja«

Svinčev rudnik Kišnica je od Prištine oddaljen 13 km. Že Francozi so pred davnimi leti tam kopali bogato rudo. Sedaj je rudnik moderniziran in okoliški hribi so poraščeni z mladim hrastovim gozdom.

Pred dobrimi 10 leti so bili hribi še skoraj goli, ker so kmetje vse sproti posekali, koze pa so pojedle mlado rastje. Končno je naša oblast odpravila koze, jih zamenjala z ovci, gozdove pa čuvajo oboroženi gozdarji.

Leta 1960 sem služboval v tem rudniku. Spoznal sem se z lovcem Arnavtom, ki me je nekedelje povabil na lov na zajce. Pravil mi je, da pozimi lovi lisice vedno s kokošmi. Tako sem se zimskega dne udeležil takšnega lova. Arnavt je imel s seboj 13-letnega sina in kokoš. Fant je šel v gosto grmovje in mrcvaril kokoš, da je dajala glas, midva pa sva čakala, skrita na primernem mestu. Po kakšnih 10 minutah, se je že priplazil po snegu star lisjak in jo ubral naravnost h grmovju, v katerem je bil fant s kokošjo. Ko je lisjak za hip obstal, sem ga ustrelil.

Poskus sva ponovila še na dveh mestih, a nisva videla ničesar. Ko sva nazadnje sedela daleč v notranjosti mladega hrastovega gozda, se je kmalu po prvem kokošjem glasu nekaj premaknilo. Žival je dolgo stala za grmom, končno pa izstopila in se previdno pomikala proti vpjičji kokoši. Tovariš mi je rekel: »Kuja, streljajte!« Ustrelil sem in po snegu se je valjal velik sivorjav divji pes, mešanec. Tovariš mi je povedal, da imajo v okolici veliko podivjanih psov, živečih kar v gozdu in ki se hranijo z divjadjo, človeškimi odpadki in odvrženimi kostmi. V jeseni pridno hodijo na njive in jedo koruzo kot jazbec. Psice skotijo mladiče kar v votlinah. Podnevi se hišam nikoli ne približajo, ponoči pa se poče in tepo okrog voglov, da je človeka groza. Takrat so nevarni tudi človeku.

Nekega dne v maju sem šel čakati »lijo«, ki je podnevi odnesla gospodnji poslednjo kokoš. Po dveurnem čakanju sem se prestavil višje, tako da sem imel razgled na sosednji hrib, oddaljen kakih 200 metrov. Kmalu sem zagledal »lijo«, ki je hitela naravnost proti meni. Z daljnogledom sem ugotovil, da ima v gobcu kokoš. Zavila je v zapuščen kamnolom, preraščen z grmičevjem. Ker lisice iz kamnoloma ni bilo, sem se čez kakšno uro z napeto dvocevko splazil do njenega prebivališča. Gotovo me

je začutila, toda ni se premaknila. Napravil sem še kake tri korake, ko se je nenadoma pred mano dvignila velika »lija« in mi renčoč pokazala zobe. Izkoristil sem trenutek in oddal oba strela. Ugotovil sem, da ni lisica, ampak velika podivjana psica — mati, kajti v bližini sem našel pet mladičev, starih kakih pet tednov. Štiri sem pokončal, enega pa odnesel domov, a je čez nekaj dni poginil. Psica je bila zelo podobna navadni gorski lisici.

Podoben primer se je zgodil tudi v našem lovišču v Žalcu letos junija. Lisice so iz Ponikve znosile že precej kokoši. Mladi lovec Verdel je v gozdu, v bližini svoje hiše, našel lisičino. Šel je čakati in iz lisičine se je kmalu pojavila lisica s kokošjo v gobcu. Ustrelil je. Zakotalila se je po bregu in ko je prišel do nje, je ugotovil, da je sosedova psica. Križana nemška ovčarka je hotela nesti kokoš svojim mladičem.

Konrad Pevec, Žalec

Lovska kinologija

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Kokeršpanjeli:

Biba Zagajska JRŠK 185 — Guši JRŠK 359, leglo je bilo 1. XII. 1963. Vzreditelj Franc Barbič, Verje 53, pošta Medvode.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Džina JRPki 2839 je bila na tekmi — Bojko JRPki 2824, leglo je bilo 3. XII. 1963. Vzreditelj Fric Zorzini, Slovenj Gradec, Glavni trg 17.

Lovski terierji:

Eda JRLT 811 — Ego JRLT 1053 je bil na tekmi, leglo bo 29. XII. 1963. Vzreditelj Hinko Vilfan, Ljubljana, Gerbičeva 51.

Biba Sladkogorska JRLT 1016 — Ravs Gorički JRLT 1380, leglo je bilo 23. IX. 1963. Vzreditelj Ludvik Vehovec, Polje 346.

Kratkodlaki istrski goniči:

Moja Travnogorska JRGki 3569 — Ari JRGki 3475, leglo bo 13. XII. 1963. Vzreditelj Lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Kinološka zveza Slovenije

Prijavljene in zaščitene psarne:

»KOVAŠKA« za jamarje. Lastnik Maks Kolar, Kovača vas 76, p. Slovenska Bistrica.

»RADELJSKA« za španjele. Lastnica Elza Draksler, Radlje ob Dravi št. 105.

Odlikovanje

Kinološka zveza Slovenije je odlikovala z zlatim znakom za zasluge na kinološkem polju tov. Franca Rebernika, člana LD Vodice.

Kinološka zveza Slovenije

Seminar za vzgojo lovskih psov

Med ostalimi seminarji, ki jih prireja Lovska zveza v Celju, je bil v preteklem mesecu tudi enodnevni seminar za vzgojo lovskih psov. Seminarja se je udeležilo 30 lovcev, ki so dopoldan v dvorani DIT-a poslušali predavanje živinozdravnika Sočavca, popoldan pri Marovšku pa je seminar vodil tajnik LZ Celje Slavko Kovač, ki je praktično s sodelovanjem dreserja Vrečerja prikazal vse faze modernega šolanja psa. Splošna ugotovitev pa je bila, da ima nujno vsaka družina ne samo pasemske pse, ampak tudi šolane pse.

Valter Dvoršek

Odlikovanja

Ob 40-letnici slovenske športne kinologije je Društvo ljubiteljev ptičarjev kot najstarejša pasemska organizacija Jugoslavije podelila častno članstvo Zvezi klubov za vzrejo športnih in službenih psov SR Slovenije. Poklonila ji je cvetlično

Tajnik LZ Celje Slavko Kovač

Foto V. Dvoršek

kovinsko vazo s posvetilom in diplomo. Predsednik Teodor Drenig je za zasluge na polju slovenske kinologije prejel častni zlati znak »Vodnik«. Izročil mu ga je na pozdravnem večeru v Mariboru predsednik DLP Vladimir Pleničar. Na mednarodni razstavi psov vseh pasem v Mariboru 7. in 8. septembra 1963 pa sta od DLP prejela lastnika najlepšega psa ptičarja in najlepšega psa šarivca Jugoslavije pokal.

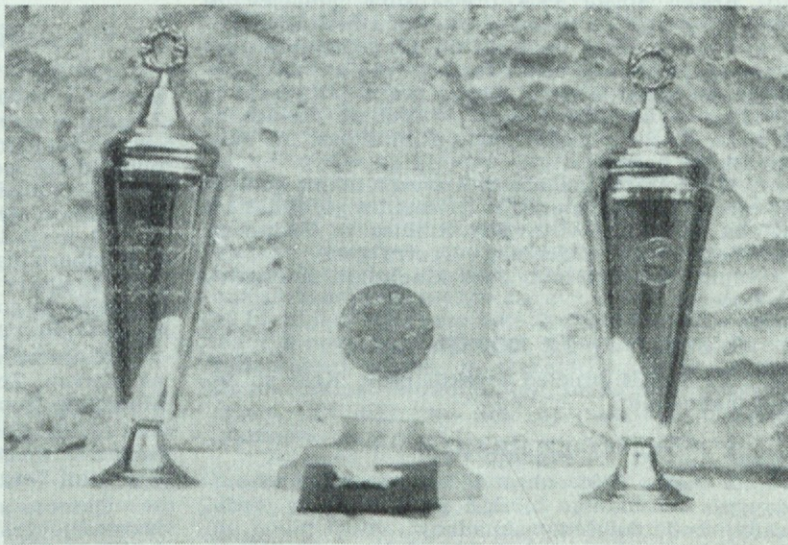

Foto VI. Pleničar

Kinološke prireditve 1964-1965

Opomba: Če nista določena kraj in datum prireditve, velja, da bo podatke javil prireditelj pozneje. Sodnike bo imenovala pristojna pasemska organizacija. Voditelje tekem, tečajev in seminarjev pa bo določil prireditelj.

1. Prireditelj: LZ CELJE:

31. maja 1964 pregled psov vseh lovskih pasem v Celju.

7. junija 1964 tekma jamarjev v delu v rovu v lovišču Zalec.

Meseca junija in julija 1964 dva tečaja za šolanje psov v delu po krvnem sledu.

27. septembra 1964 tekma jamarjev v delu na planem v lovišču Zalec.

Septembra in oktobra 1964 preizkušnja krvo-slednikov in prinašalcev po pravilniku LZ Celje.

31. oktobra 1964 tekma španjelov v okolici Celja.

Novembra 1964 tekma brakov jazbečarjev v okolici Celja.

Novembra 1964 tekma goničev v Šaleški dolini.

2. Prireditelj: LZ GORICA:

Marca 1964 seminar za vzgojo, vzrejo in šolanje lovskih psov.

Maja 1964 ocena zunanosti ptičarjev v Novi Gorici.

Maja 1964 ocena goničev in brakov jazbečarjev v Idriji in Mostu na Soči.

Oktober ali novembra 1964 vzrejna tekma ptičarjev. Kraj se določi naknadno.

Novembra 1964 tekma istrskih goničev in brakov jazbečarjev. Kraj se določi naknadno.

3. Prireditelj: LZ KOČEVJE:

Konec marca 1964 dvodnevni tečaj za vodnike vseh vrst lovskih psov v domu na Travnici gori.

Konec aprila 1964 preizkušnja jamarjev za delo v rovu in na planem v Lovišču Sodražica.

V času od 15. avgusta do 15. septembra 1964 trije pregledi in preizkušnje naravne zasnove, posebno za krvni sled za goniče, brake jazbečarje in jamarje v Livoldu, Ribnici in Velikih Laščah za Lovske družine Kočevskega, Ribniškega in Velikolaškega bazena.

V začetku novembra 1964 zvezna tekma goničev v mednarodnem merilu v počastitev 40-letnice Kluba za goniče v lovišču Ribnica in Sodražica. Slavnostna seja v domu na Travnici gori.

Januarja 1965 letni zbor kinoloških referentov v Kočevju.

4. Prireditelj: LZ KOPER:

Maja 1964 pregled lovskih psov. Kraj se določi naknadno.

5. Prireditelj: LZ KRANJ:

V marcu 1964 enkrat tedensko strokovna predavanja za vodnike lovskih psov. Kraj in predavatelj bodo določeni naknadno.

V maju 1964 pomladanska vzrejna tekma ptičarjev na Sorškem polju pri Kranju.

14. junija 1964 pregled vseh vrst lovskih psov v Kranju na Planini.

V oktobru 1964 preizkušnja goničev in brakov jazbečarjev v Rebri — lovišče Lovske družine Stol.

V mesecu novembru 1964 tekma vseh vrst lovskih psov v delu po krvnem sledu. Čas in kraj se določita naknadno.

6. Prireditelj: LZ LJUBLJANA:

11. in 12. aprila 1964 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 11. 4. 1964 ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi cesti; 12. 4. 1964 pa ob 7. uri v gostilni Ruski car na Ježici.

17. maja 1964 pregled psov vseh pasem na ljubljanskem gradu od 8. ure dalje.

21. junija 1964 tekma jamarjev v rovu v Ljubljani. Zbirališče ob 7. uri v gostilni »Pod lipco«, Stožice pri Ljubljani.

6. septembra 1964 preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v okolici Rakeka in Ljubljane. Čas in kraj bosta javljena naknadno.

13. septembra 1964 preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v okolici Grosupljega. Čas in kraj bosta javljena naknadno.

20. septembra 1964 tekma jamarjev na planem. Zbirališče ob 17. uri v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici.

10. in 11. oktobra 1964 jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v Ljubljani. Zbirališče 10. 10. 1964 ob 14. uri v gostilni Kačič na Titovi cesti; 11. 10. pa ob 7. uri v gostilni Ruski car na Ježici

18. oktobra 1964 mladinska tekma in tekma starejših španjelov za ugotovitev lovske zasnove v Ljubljani. Zbirališče ob 7. uri v gostilni Tavčarjev dvor na Ježici.

Februarja 1964 predavanja za šolanje psov jamarjev, goničev in brakov jazbečarjev na Rakeku, v Grosuplju in Ljubljani.

20. 21. in 22. marca 1964 trodnevni seminar za vodnike v Ljubljani.

5. aprila 1964 zbor kinoloških poročevalcev Lovske zveze Ljubljana v Ljubljani.

17. maja 1964 tečaj za delo po krvnem sledu na Rakeku ali v Cerknici.

24. maja 1964 tečaj za delo po krvnem sledu v Ljubljani.

Čas in kraj predavanj in tečajev bosta javljena naknadno.

7. Prireditelj: LZ MARIBOR:

12. aprila 1964 spomladanska preizkušnja jamarjev v rovu v lovišču Lovske družine Pobrežje. Zbirališče v gostilni Lešnik na Brezju pri Mariboru.

19. aprila 1964 spomladanska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču Lovske družine Pobrežje, zbirališče v gostilni Lešnik na Brezju pri Mariboru, Dupleška c. 49.

17. maja 1964 pregled lovskih psov vseh pasem v Mariboru na sejmšču.

14. junija 1964 pregled lovskih psov vseh vrst jamarjev in goničev v Dravogradu. Pregled organizira LD Dravograd.

11. oktobra 1964 jesenska preizkušnja jamarjev na planem. Zbirališče v gostilni Lešnik Brezje pri Mariboru, Dupleška c. 49.

18. oktobra 1964 jesenska vzrejna tekma ptičarjev v lovišču Lovske družine Rače. Zbirališče v gostilni Vergles v Račah.

Oktober ali novembra 1964 preizkušnja brakov jazbečarjev za bazen Oplotnica, Poljčane in Slov. Bistrica. Preizkušnjo organizira LD Oplotnica dogovorno s Klubom Brak jazbečar.

V oktobru ali novembru 1964 preizkušnje brakov jazbečarjev za bazen Slov. Gradec, Radlje, Prevalje in Dravograd. Preizkušnjo organizira LD Dravograd.

8. *Prireditelj*: LZ POMURJE, MURSKA SOBOTA:

V aprilu ali maju 1964 tridnevni tečaj o šolanju psov.

11. in 12. aprila 1964 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v okolici Murske Sobote.

10. in 11. oktobra 1964 jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v okolici Murske Sobote.

9. *Prireditelj*: LZ NOVO MESTO:

V marcu 1964 tečaj o vzreji, vzgoji in šolanju lovskih psov, goničev in brakov jazbečarjev.

V aprilu 1964 ocena zunanosti in preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev za vsa štiri področja zveze — Novo mesto, Trebnje, Črnomelj in Metlika.

10. *Prireditelj*: LZ POSTOJNA:

V jeseni 1964 ocena zunanosti in preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev na področju Lovske družine Bukovje pri Postojni.

11. *Prireditelj*: LZ PTUJ:

V aprilu 1964 pomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev. Kraj se določi naknadno.

V oktobru jesenska vzrejna in širša poljska tekma ptičarjev. Točen datum in kraj so določita naknadno.

Lovska zveza bo priredila več tečajev za vodnike lovskih psov. Predavatelji bodo kinologi s področja Lovske zveze Ptuj.

12. *Prireditelj*: LZ TRBOVLJE:

V februarju in marcu 1964 priredi Lovska zveza tri tečaje za vodnike s pričektom ob 8. uri zjutraj v Zagorju, Trbovljah in Radečah.

V maju preizkušnja naravne zasnove goničev in brakov jazbečarjev v lovišču LD Dole pri Litiji. Sredi julija 1964 pregled lovskih psov v Trbovljah.

Tekma goničev in brakov jazbečarjev se predvideva v novembru 1964.

13. *Prireditelj*: LZ VIDEM-KRŠKO:

2. maja 1964 pregled lovskih psov vseh pasem od 8. ure dalje na sejmišču v Brežicah.

2. in 3. maja 1964 spomladanska vzrejna in pomladanska tekma ptičarjev v smeri od Brežic do Krške vasi in dalje do Cerklj ob Krki. Zbirno mesto v soboto 2. maja je na sejmišču v Brežicah po pregledu psov; v nedeljo 3. maja pa ob 8. uri pri gostilni Prah v Krški vasi.

24. in 25. oktobra 1964 jesenska vzrejna in poljska tekma ptičarjev v lovišču LD Krško. Zbor tekmovalcev bo 24. oktobra ob 14. uri, v nedeljo 25. oktobra pa ob 8.30 uri na stadionu »Matije Gubca« v Vidmu. Smer tekem je Žadovinek—Drnovno—Bregje.

8. novembra 1964 tekme vseh vrst goničev in brakov jazbečarjev na Libni v lovišču LD Videm ob Savi. Zbirališče ob 9. uri na mostu v Stari vasi pod Libno.

15. novembra 1964 tekme jamarjev na planem in v rovu v lovišču LD Cerklje ob Krki. Zbirališče tekmovalcev ob 8.30 uri pri gostilni Vahčič v Cerkljah.

14. *Prireditelj*: KLUB ZA GONIČE:

8. novembra 1964 mednarodna tekma goničev s podeljevanjem CACIT-a ob 40-letnici obstoja Kluba.

15. *Prireditelj*: DRUŠTVO LJUBITELJEV PTICARJEV:

V mesecu septembru 1964 mednarodna razširjena širša poljska tekma ptičarjev. Točen čas in kraj se določi naknadno.

Meseca novembra 1964 republiška tekma po krvnem sledu. Točen kraj in čas se določi naknadno.

Kinološka zveza Slovenije

Po lovskem svetu

Lovska razstava v Münchnu

Rino Simoneti

Od 19. do 29. septembra 1963 je bila v Münchnu lovsko-gozdarska in lesna razstava. Na njej so sodelovale vse pokrajine sedanje Zvezne republike Nemčije. Čeprav je bila organizirana v okviru tradicionalnega bavarskega praznovanja »Oktoberfest«, ki je predvsem zabavnega značaja, ni v ničemer izgubila vzgojno propagandnega pomena.

O osrednji prireditvi, ki jo na vsaki lovski razstavi predstavlja zbirka trofejev, bo potrebno spregovoriti posebej. Zanimiva je odločitev, po kateri so lovske trofeje razvrstili po pokrajinah in sicer samo tiste, ki so bile uplenjene po letu 1954, to je po düsseldorfski svetovni lovski razstavi.

Tako so lovci in javnost lahko ocenili uspehe gojitve divjadi v zadnjih desetih letih po posameznih področjih. Bolj prepričljivo kot same trofeje srnjakov, jelenov, gamsov, damjakov, aksis jelenov in divjih prašičev so učinkovali prikazi gojitvenih smotrov modernega lovca.

Lov je danes v prvi vrsti šport in rekreacija za delovnega človeka, ki je preobremenjen s civilizacijo in hitrim tempom življenja. Toda v njem ni več mesta za gmotno okoriščenje. Tudi ni potrebno, da bi ozki lovsko finančni vidiki uravnavali naše odnose do gojitve. Mnoga gospodarska načela, ki se jih moramo posluževati v lovstvu, pa nas morajo opozarjati na ravnotežje med stroški in materialnimi ter idealnimi koristmi. Cilji lovskega udejstvovanja so gojitev zdrave in močne divjadi, ki bo dajala tudi vrhunske trofeje. Danes je treba določiti nova pota do naših ciljev, ki vodijo preko sožitja med naravo in civilizacijo, to je urbanizacijo, industrializacijo ter modernim poljedelstvom. Ti cilji so bili na razstavi plastično prikazani.

Za uvod v lovsko razstavo so pokazali košček lovske zgodovine od kamene dobe, preko železne dobe, poznega srednjega veka, fevdalne dobe pa do novih časov. Iz slik in razstavljenega lovskega orožja smo videli, kako se je spreminjal namen lova in sredstva za njegovo izvajanje.

Najmočnejši jelen, 223,2 mednarodnih točk

Foto H. Vadnav

Panorama divjadi v naravnem okolju gozda in polja je bila organizirana velikopotezno na 6000 m² v posebnem paviljonu. Razsežen prostor je omogočil razmestitev posameznih eksponatov v naravno okolje tako, da je bila divjad razmeščena v naravo brez prenatrpnosti. Niso manjkale lovske naprave, kot solnice, visoke preže ipd. Poti so bile posute s šoto. Tako smo hodili tiho skozi gozd in čutil sem svečano razpoloženje množice, ki je iz mestnega hrupa stopila nenadoma v objem zelene narave.

Nekaj pozornosti so posvetili tudi divjadi, ki izumira. Prikaz je bil skromen in je učinkoval bolj kot opozorilo, da bodo v prihodnje izumrle še nove vrste, danes še prosto živéče živali, če ne bomo ravnali razumno. Malo divjad in živali, ki žive ob vodah, so prikazali v ločenih oddelkih. Sokolarjenje z vsemi potrebnimi napravami in pticami ujedami, ki so za to vrsto lova uporabne, so razstavili v naravnem okolju na odprtem prostoru. Dnevno so demonstrirali tudi šolanje teh ptic. Posebni prikazi so bili posvečeni še kinologiji, zatiranju divjega lova, škodljivim vplivom nestrokovne uporabe kemičnih in tehničnih sredstev v kmetijstvu in gozdarstvu, zaščiti koristnih ptic pevk in narave sploh, strelstvu, nesrečam na lovu, lovu in umetnosti — s posebnim poudarkom na lovski fotografiji — lov v Demokratični republiki Nemčiji in končno spominom na izgubljena vzhodno pruska lovišča. Razstavljenega je bilo tudi mnogo odličnega orožja, daljnogledov in različnih lovskih potrebščin, pa tudi strokovne in druge lovske literature ni manjkalo.

Skozi vse razstavne oddelke se je izražala težnja ohraniti zdravo divjad, varovati jo pred vplivi modernega časa, prometa, industrije in intenzivnega kmetijstva in gozdarstva. Za divjad nastajajo iz dneva v dan nove nevarnosti. Borba proti vsemu temu pa ni uspešna, če se nam le toži po dobrih starih časih in če namesto modernega kmetijstva skušamo propagirati staro kmečko idilo. V tem pogledu je oddelek z naslovom »Človek, žival in pokrajina« nakazal nekatere rešitve. Iskati moramo ravnovesje med našimi potrebami materialnega razvoja in naravnim okoljem ljudi in živali. Tudi za Slovenijo je ta problem močno aktualen. Mislim, da je že odbila dvanajsta ura in da smo z urbanističnimi rešitvami zakasnili. Isti

problem obravnava prof. dr. France Avčin na naslovni strani štirinajst dnevnika Naši razgledi št. 14. od 27. 7. 1963 v članku »Naša pokrajina in naša odgovornost«. Ustvariti moramo sožitje človeka, narave in živali. Dobri urbanistični načrti, ki bi programirali koncentrirana naselja in primerno lokacijo industrije, polja in gozda lahko bistveno pripomorejo k rešitvi nezaželenih posledic sicer nujnega materialnega razvoja. Negovana pokrajina, zdrave vode in gozd bodo tudi v bodoče kljub industrializaciji osnova življenja človeka, ne samo divjadi. V Zvezni republiki Nemčiji so manjši predeli zaščiteni, tako da v njih ni mogoče nič spreminjati. To so naravni parki, ki so jih na razstavi tudi prikazali. Imamo jih tudi pri nas. Kakšno vlogo imajo v lovskem pogledu, mi ni znano. Če lovci pri urejanju teh vprašanj kaj sodelujejo, tudi ne vem; če pa sodelujejo, naj bi o tem tudi kaj napisali.

Z zaščito divjadi se bavijo po svetu razna društva, pri nas v glavnem lovci. Sredstva, ki se jih poslužujemo, pa so vseskozi klasično čuvanje in krmljenje. Na razstavi sem videl veliko odličnih plakatov z opozorili, ki mobilizirajo prebivalstvo na varstvo narave. Divjim lovcem so se danes pridružili avtomobili, malokalibrske puške, zračne puške itd. Nestrokovna roba agrokemičnih in tehničnih sredstev je sovražnik narave in divjadi. Pri nas je to področje odprto in nas čaka mnogo dela. Novi časi zahtevajo nove rešitve in na razstavi smo videli prav zanimive predloge za rešitev problemov v oddelkih: gozdno gospodarstvo in lov, vodno gospodarstvo in lov, moderno kmetijstvo in lov ter industrijska pokrajina in lov. Malo divjad obravnavajo kot nujen in koristen postranski produkt modernega poljedelstva.

O lovskem gospodarstvu so napravili nekaj izračunov. Prikazali so vrednost lovske opreme, letno obrabo in dokupovanje ter kakšen finančni izdatek pomeni to za nemškega lovca. Tudi lovske takse so lep dohodek države. Izračunali so, da je zajec za nemškega lovca zelo drag. Vzdrževanje lovskih psov predstavlja precejšen izdatek. Za lovstvo proizvaja in predeluje produkte lova pomembna industrija.

V spominskem oddelku o nekdanjih nemških vzhodnih loviščih je bilo največ prostora namenjenega odličnemu jelenjemu lovišču Rominten. Trofeje iz tega lovišča spominjajo na naše slavonske in podravske jelene. Če bi bila razstava organizirana z manjšo prizadetostjo in brez revanšističnega prizvoka, bi samo pridobila na vrednosti.

V splošnem je bila razstava zaradi aktualnosti obravnavanih tem in originalnih rešitev vredna pozornosti.

Levinja Elza

Po Adamsonu: Tatjana Vončina

(Nadaljevanje)

Uprli smo se skušnjavi, da bi udomačili mladiče

Ko so bili mladiči stari deset tednov, jih je Elza pričela navajati na drugo hrano in če je menila, da so dobili pri njej dovolj mleka, je skočila na streho avtomobila, kjer je niso mogli doseči. Mladiči so prav kmalu razumeli, da morajo jesti meso ali poginiti od glada. Trgali so materi iz gobca drobovino, jo med zobmi izsesali in neužitno izvrgli, kot je to storila mati.

Elza je često prav trdo z njimi ravnala, jim s taco pritisnila glavo navzdol, da je imela mir pred njimi, jih včasih iz ljubezni krepko ugriznila ali jih vlekla za kožo. Kadar pa se je igrala z menoj, je bila vedno zelo nežna. Razlagala sem si, da je bila taka zato, ker sem jo tudi jaz vedno božala in mirno z njo govorila. Če sem bila samo malo bolj živahna, so mladiči takoj skočili na noge. Kadar se je Elza vrgla pred mene, če so jo zasledovale ce-ce muhe in sem jih na njej ubila, je predvsem Jespah takoj pritekel, da bi zaščitil svojo mater.

Želela sem, da bi imela mladiče prav tako rada, da bi jih ljubkovala kakor sem Elzo, vendar sem se vzdržala. George in jaz sva sklenila, naj vzrastejo kot divje živali, kajti oba sva se še preveč dobro spominjala, koliko truda naju je stalo, da sva Elzo zopet vrnila divjini. Nisva hotela še enkrat vse to prestati. Poleg tega so ti mladiči vendar imeli očeta in mater, ki so lahko zanje skrbeli, pripadali so pravi levji družini. Nismo smeli tvegati, da bi jih raznežili.

Elzi, ki se je trudila, da bi obe družini zblížala, se je moralo naše zadržanje zdeti brezsrčno.

Nekega večera je prišla k meni v šotor, namerno legla za menoj in nežno pričela klicati mladiče k sebi. Na ta način bi bili prisiljeni priti v šotor in bliže k meni. Vendar nisem ničesar storila, da bi jih k temu vzpodbujala. Elza me je razočarano pogledala in šla ven k mladičem. Ni si mogla razložiti mojega zadržanja, toda sčasoma se je privadila na to in ko so bili mladiči stari kakih 18 mesecev, se je z našim »hladnim«
vedenjem nasproti njim sprijaznila.

Nad očetom smo se zelo razočarali. Seveda je bila deloma to naša krivda, kajti vmešali smo se v njegovo družinsko razmerje. Vendar je bil kot rednik popolnoma zanič; nasprotno, mnogokrat jim je celo ukradel njihovo hrano. Nekega večera se je skušal približati kozi, ki je bila v mojem tovornjaku. Zopet drugič ga je Elza ne-

na doma zavohala, ko je z mladiči jedla pred našim šotorom, postala je zelo nervozna in z vso naglico odstranila mladiče. George je vzel žepno svetilko in šel ven; napravil ni niti tri metre, ko je naenkrat zaslišal v grmovju jezno godrnjanje in neposredno pred seboj zagledal v grmovju leva. George se je hitro umaknil in k sreči je lev storil isto.

Večeri, ko se oče ni prikazal, so bili najlepši. Potem, ko je Elza sebe in mladiče dovolj nahranila, je vedno prišla z njimi pred naš šotor ter sedla obrnjena proti luči. Močna svetloba mladičev ni prav nič motila; morda so mislili, da je nove vrste luna. Ko sem šla spat, je George ugasnil luč in še nekaj časa sedel v temi. Mladiči so se mu vedno tako približali, da bi se jih lahko dotaknil in potem, ko so še dobili »grižljaj«
za na pot, so vsi odcapljali proti veliki skali, kjer je bilo slišati očeta, kako kliče Elzo.

Elza spozna svojega založnika

Ko je izšla moja prva knjiga o Elzi, je kar naenkrat postala slavna. Ljudje iz vsega sveta so pisali, da bi nas radi obiskali in jo videli. Zaradi tega je nastal problem. Resno smo se namreč trudili, da Elzo in mladiče ohranimo kolikor mogoče divje in nismo hoteli, da bi postali turistična atrakcija. Bali smo se tudi, da bi kdo slučajno (nenamerno) ne razdražil Elze in si nakopal nesrečo.

Z obžalovanjem smo odslovili vse obiskovalce, razen starih prijateljev, ki so poznali Elzo še kot mladiča. Eden izmed prijateljev je prišel, da bi jih risal in Elza ni imela nič proti. Tudi dva občudovanja vredna taktna snemalca londonske televizije, je milostno sprejela. Čeprav se ni rada pustila fotografirati, sta ta dva napravila nekaj krasnih posnetkov, ko se je z mladiči igrala na veliki skali. Ko sta ji oba gospoda od BBC v slovo stisnila šapo, sem vedela, da jima je pomenila več kot navadna filmska atrakcija.

Nad vsako pričakovanje pa je sprejela Wiliama Collinsa, londonskega založnika, ki je izdal mojo prvo knjigo o Elzi. Najeli smo letalo, ki ga je pripeljalo k Nairobiju ter do naslednjega letališča in od tam sem ga peljala v kamp. Odahnilo smo si, ko nas je Elza prijazno kot vedno sprejela. Po kratkem, previdnem vohljanju je glavo podrgnila ob Billyju Collinsu in mladiči so jo iz primerne razdalje opazovali.

Okoli Billyjevega šotora smo potegnili trnje, in tudi vhodna vrata od zunaj zavarovali s trnjem in prepustili Billyja zaslužnemu počitku. Elza je ostala zunaj pred ograjo mojega šotora in slišala sem jo, kako se je pogovarjala z mladiči, dokler nisem zaspala. Ob svitu me je zbudil glasen ropot iz Billyjevega šotora. Spoznala sem njegov in Georgov glas. Oba sta skušala pregovoriti Elzo, da bi odšla. Prerinila se je namreč skozi gosto prepletana vhodna vrata,

raztrgala mrežo za moskite, skočila na Billyjevo posteljo in med nežnim ljubkovanjem sedla nanj ter ga s svojo težo tristo kilogramov imela ujetega pod sabo. Billy je ostal začuda miren, čeprav se mu še nikoli v življenju ni zgodilo, da bi zjutraj, ko se je zbudil, na sebi zagledal odraslo Levinjo. Celó ko mu je nežno grizla roko, kar je pomenilo izraz posebne naklonjenosti, je samo mirno govoril z njo. Po kratkem času ji je bilo tega dovolj in šla je za Georgom iz šotora in se pričela igrati z mladiči.

Naslednje jutro pred svitom me je zopet zbudil šum iz Billyjevega šotora, v katerega je zopet vdrla Elza, da bi ga pozdravila. Potem, ko ji je George, ki je prišel Billyju na pomoč, prigovarjal naj odide, se je vendar odločila, da je odšla iz šotora.

George je napravil še močnejšo trnjevo ograjo okoli šotora, tako da se mu je zdela neprodorna. Toda Elze nekaj trnjev ni motilo in naslednje jutro navsezgodaj se je Billy zopet zbudil v njenem objemu, stisnjen pod njeno težo. Ko se je George končno prerinil skozi trnjevo ograjo, je zagledal Elzo z obema tacama okoli Billyjevega vratu in z obrazom med njenimi zobmi. To je često delala s svojimi mladiči in je pomenilo ljubezen, vendar je na Billyja to napravilo čisto drugačen vtis. K sreči ni odnesel drugega kot samo nekaj majhnih prask, ki sem jih skrbno razkužila.

Vendar sem postala zaskrbljena zaradi Elzinega nenavadnega obnašanja in sklenila sem, da bom ostala v Billyjevem šotoru, dokler se Elza z mladiči ne bi odstranila. Toda kljub moji prisotnosti je še enkrat prišla v šotor, še preden sva jo lahko z Georgom zadržala. Billy je med tem vstal. Pritekla je k njemu, se dvignila na zadnji nogi in mu sprednje šape položila na ramena ter pričela gristi njegovo uho. Billy, velik in močan, je komaj zdržal njeno težo. Kakor hitro ga je izpustila, sem ji priložila par krepkih zausnic in užaljeno je zapustila šotor. Zunaj se je kakor v zadregi pričela igrati z Jespom, se valjala z njim po travi ter ga grizla in objemala prav tako, kot je to storila z Billyjem. Končno je vsa družina odšla.

Nisem vedela, kdo je bil bolj prizadet, ubogi Billy ali jaz. Očividno ga je Elza s svojim izrednim obnašanjem hotela sprejeti v svojo družino. Vendar bi lahko postalo nevarno, če bi dopustili, da bi ponovno na tak način kazala svojo simpatijo. Sklenili smo, da prekinemo Billyjev obisk in takoj po zajtrku smo zapustili kamp.

Prvi veliki lov mladičev

V začetku junija smo se vrnil iz Isiola in malo pred sončnim zahodom smo bili še kakih 12 kilometrov oddaljeni od kampa, ko smo bili kar naenkrat obdani od slonov. Od vseh strani

se je čreda, približno trideset do štirideset slonov, zbirala okoli nas. Med njimi je bilo mnogo čisto mladih slonov, katerih zaskrbljene matere so z dvignjenimi rilci in razprtimi ušesi jeno stresajoč glave prihajale proti avtomobilu.

Kočljiv položaj! George je skočil na streho avtomobila in čakal s puško v roki. Čez čas, ki se nam je zdel kot večnost, se je čreda pričela umikati. Bil je veličasten pogled, ko so orjaki drug za drugim, z mladiči sredi med njimi, s ponosno dvignjenimi glavami počasi odhajali.

Vsako grm, vsako drevo okoli nas je bilo polno ptičev mrhovinarjev. Ko ni pretila več nobena nevarnost, je George šel iskat plen, ki jih je privabil. Čez malo časa je našel sveže raztrgano antilopo. Vse naokoli so bili sledovi leva, toda antilopa je bila komaj načeta; očividno je leva zmotila čreda slonov.

Ali je bila Elza tista, ki je uničila antilopo?

Ta predel je bil daleč od njenega običajnega revirja in bila je nevarna zadeva napasti 200 kg težko žival s smrtno nevarnim rogovjem in obenem še braniti svoje mladiče. Bili smo gotovi, da bi Elza tega ne tvegala, edino v primeru, da bi jo k temu gnala velika lakota.

Ko smo prispeli v kamp, smo Elzi naznanili naš prihod s strelom, toda ta večer se ni prikazala. En dan kasneje smo jo v naše veliko veselje srečali z mladiči na veliki skali. Takoj se je vrgla Georgu na prsi in ga skoraj stisnila iz same ljubezni, potem pa je prevrnila mene, medtem ko so nas mladiči iz visoke trave zvedavo opazovali.

V kampu smo takoj poskrbeli, da so dobili hrano. Lačni so se vrgli nanjo in se med seboj hrulili ali s tacami obdelovali. Mala Elza je najbolje odnesla in končno ušla s svojim plenom ter pustila svoje brate še vedno lačne, kajti nismo mogli žrtvovati še ene koze. Ta večer je Elza kot navadno legla na streho avtomobila, toda mladiči, ki so bili ob tem času vedno posebno živahni in so se podili naokoli, so se trudno vrgli na tla in se niso več ganili. Ponoči sem slišala, kako je Elza tiho z njimi govorila in potem cmokanje, ko so sesali. Gotovo so morali biti zelo žejni, ker so v 24 urah pojedli dve kozi.

Zjutraj so vsi izginili. Ko smo šli po njih sledu, nas je ta pripeljal naravnost do mrtve antilope. Torej je vendar morala biti Elza, ki je pred dvema dnevoma ubila to orjaško žival. Škoda, da je njo in mladiče čreda slonov pripravila ob užitek zmage. Zdaj nam je bilo jasno, zakaj so bili tako požrešni in izčrpani.

Vzeli smo lepo rogovje kozla s seboj in ga obesili v študijski sobi v spomin na prvi veliki lov mladičev z njihovo materjo. Bili so zdaj stari pet in pol meseca.

(Se nadaljuje)

Iz raznih držav

Francija: Pri sojenju lovskih prekrškov so sodniki doslej sami po lastnem preudarku določali odškodnino za uničeno divjad. Sedaj so odredene uradne cene, ki se jih morajo sodišča držati. Izgledajo takole: za jelena 900 frankov (po uradnem tečaju je 100 FF 15 191,22 din, torej 136 721 din), za košuto 1000 FF (151 912 din), za srnjaka 400 FF (40 765 din), za srno 500 FF (75 956 din), za gamsa 600 FF (91 147 din), za fazana 40 FF (4076 din), za jerebico prav tako 40 FF, za zajca 100 FF (15 191 din), za divjo raco 20 FF (3038 din), za kunca 12 FF (1823 din) itd.

Poljska: V loviščih te države so številna divjad divji prašiči. Da bi mogli omejiti škodo po tej divjadi, so začeli znanstveno proučevati življenje teh živali. Odlovili so večje število divjih prašičev, posebno svinj in jih markirali s posebnimi barvnimi kožnatimi oznakami, tako da jih je mogoče že od daleč opaziti. Oznaka je pritrjena na uho in oštevilčena. Prašiče so stehali, zabeležili starost, spol in drugo potrebno ter jih spustili v lovišča. Sedaj so lovci dolžni opazovati te markirane živali in vsa zapažanja pošiljati Zavodu za ekologijo Poljske akademije znanosti.

Romunija: Število divjadi je v zadnjih 10 letih v znatnem porastu. Število jelenjadi se je zvišalo za 3500 glav, srnjadi za 44 000, zajcev za skoraj 350 000, fazanov za 25 000 itd. Število divjih svinj se je potrojilo, gamsov početverilo, dropelj podvojilo. V zadnjih 10 letih je bilo uničenih preko 23 000 volkov. Leta 1962 je bilo uplenjenih 31 000 lisic, 241 000 klatečih se psov in preko 550 000 drugih škodljivcev.

Sovjetska zveza: Od 1. do 5. avgusta letos je bila na ozemlju Ruske socialistične republike izvedena edinstvena akcija evidentiranja divjadi, morda prva na svetu v tolikšnem obsegu. Ruska socialistična republika je največja izmed republik Sovjetske zveze in ji pripada tudi Sibirija. Pri tem popisovanju so poleg lovskih strokovnjakov in lovcev sodelovali tudi mladinski aktivni, vojska in drugi državljani. Rezultati tega popisa še niso bili objavljeni.

Švedska: Leta 1961 in 1962 so izvršili popis losov. V dveh severnih okrožjih je bilo 1962 68 009 losov, kar predstavlja 3,3

glave na 1000 ha gozdne površine. S tem je bilo ugotovljeno, da se je stalež losov na teh področjih zvišal napram 1953 za 45%. V 17 okrajih na jugu države so našli 50 181 losov, kar je v poprečju 5,4 glave na 1000 ha gozdne površine. Nasprotno 1953 se je na tem področju zvišalo število losov za okoli 35%. Jeseni 1962 so imeli na Švedskem skupno 148 000 losov, nasproti 45 000 1945. Los se je na Švedskem močno razmnožil in razširil. Leta 1953 npr. v stockholmskem okraju ni bilo losov, sedaj jih tod cenijo na 2500 glav. Mogočnemu porastu števila losov v tej državi je gotovo v prvi vrsti pripisati nižjemu odstrelu od naravnega prirastka.

Švica: Letos julija je v tej državi začel veljati nov lovski zakon. S tem zakonom so zaščitili medveda, divjo mačko, vidro, bobra in ježa, kakor tudi vse ptice, ki niso predmet lova. Celo lisica je zaščitena od 1. marca do 15. junija. Posebni zaščitni predpisi so uvedeni za vso visokogorsko divjad. Lov na srne se prične šele s 1. oktobrom. Kazni za lovske prekrške so zelo stroge; najvišja denarna kazen je lahko tudi 4000 švicarskih frankov (po uradnem tečaju je 1 Sfr 171,51 din, torej preko 650 000 din) zapor pa 4 mesece.

-elf-

»Lovstvo Avstrije«

Pod tem naslovom je bila to mlad od 10. do 17. marca na Dunaju prirejena lovska razstava, v okviru Avstrijskega spomladanskega velesjema 1963. Razstava je bila omejena na trofeje, uplenjene zadnjih deset let, torej po Mednarodni lovski razstavi v Düsseldorfu 1954, in ki še niso bile nikjer razstavljene. Razstava je bila solidno opremljena, pregledna po pokrajinah, ki so kazale svojo značilno divjad. Grafikoni so tolmačili lovsko bogastvo te razmeroma majhne dežele, ki ima lovstvo in statistično službo dobro organizirano. Posamezne pokrajine so mogle razstaviti le po pet najboljših jelenjih rogovij in po 25 srnjačjih rogovij, oziroma gamsjih rogljev. V nekaj vitrinah so bili umetniški izdelki v ozki povezanosti z motivi iz lova. Mnoge dobro osvetljene fotografije so povečevale pestrost razstave. Razstava je naglasila velik pomen lovstva, ki naj pomaga držati ravnotežje med lovskim, gozdnim in poljedelskim gospodarstvom.

Avstrija ima 8 378 600 ha lovne površine, od tega 5 293 100 ha

Razstavni pano Zg. Avstrije

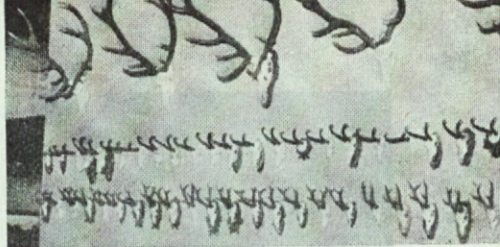
Foto L. Raić

(63%) lovišč v družbeni lastnini, ki se oddajajo v zakup na licitacijah. Lovišč na privatnih posestvih je 2 270 500 ha (27%), državnih pa 815 000 ha (10%). Organiziranih lovcev je 73 000, od teh 9% poklicnih in gozdarjev, 34% delavcev in nameščencev, 32% kmetov, 25% obrtnikov in drugih prostih poklicov. Povprečno pride na lovca 115 ha lovne površine. Vrednost letnega plena je povprečno 150 milij. šilingov (4,5 milijarde din). Pri tem pa niso vštete gospodarske panoge, ki delajo za lovstvo (orožje, lovski pribor, obleke ipd.) Posebno mesto zavzema bogata lovska literatura, kateri se ima lovstvo v Avstriji zahvaliti za svojo popularnost. Poleg glavnega mesta Dunaja je razstavilo vseh osem dežel svoje najboljše trofeje, vendar od jelenov nobeno rogovje ni doseglo 200 mednarodnih točk. Od srnjačjih trofej ima Štajerska rogovje s 151 točkami, Tirolska s 147 točkami in Spodnja Avstrija s 144 točkami, gamsje roglje pa s 105 do 118 točkami. Razstava je tudi pokazala, da je v Avstriji močno razvit lovski turizem.

Po Lazarju Raiću, Zagreb

Nenorm. srednjik na desni veji

Foto L. Raić

Iz lovske organizacije

Dvakratna katastrofa v lovišču LD Ivanjkovci

Lovišče, ki nam je zaupano v upravljanje, leži med prijaznimi ljutomersko-ormoškimi vinorodnimi griči in se razteza 15 kilometrov po svoji legi od Pavlovec preko Jeruzalema skoraj do samega Ljutomera. Lepote kraja pa dopovedujejo družini, da je treba prav v tem predelu pripravljati in gojiti divjad tudi za lovski turizem.

Gosta naseljenost nam sicer stalno vznemirja lovišče in je zaradi tega gojitev težja. Z zavestjo, da upravljamo z živim imetjem, smo s polnim razumevanjem članstva dosegli do lanskega leta lepe uspehe, zlasti pri srnjadi, saj je trofeja srnjaka v Ivanjkovcih na mednarodni lovski razstavi v Firencah dosegla 127 točk. Mnogo rogovja je bilo ocenjenega s sto in več točkami.

Lani 15. julija je katastrofa s točo uničila na 2500 ha lovne površine do popolnosti vse poljske kulture in tudi vinograde in mlade sadovnjake. Tudi divjad je bila žrtev toče in docela uničena. Srnjad je ostala tudi slepa in se je zaletavala v vse, kar je stalo pred njo, dokler je ni bilo konec.

Za lovstvo je bil to črn dan. Takoj po toči smo obvestili nadrejene forume in lovske družine smo prosili za pomoč pri obnovi divjadi. Vsak član je prispeval za gojitev divjadi 20 000 din, kar je bila le kaplja v morje. Trava je do jeseni ozelenela, kulture in v njih življenje divjadi pa skopnelo. Tudi naš klic na pomoč je ostal glas vpijočega v puščavi. S polnim razumevanjem in lovsko zavestjo nas je obvestila Lovska družina »Trčka« iz Čakovca, da nam je pripravljena pomagati z divjadjo. Pravičnemu lovcu je ta vest iz prijateljske sosednje Hrvaške napolnila čustva s hvalež-

Zdrava, krepka srna

nostjo in nam vlila pogum. Gojitveno lovišče »Fazan« Beltinci nam je prodalo primerno število perjadi. Prišla pa je izredna zima in pred nas postavila novo preizkušnjo.

Lovišče smo dnevno pregledovali in oskrbovali s hrano. Potrošili smo preko 4000 kg žita.

Letos oktobra je začela Kmetijska zadruga »Kombinat Jeruzalem« Ormož na svoji ekonomski enoti v Ivanjkovcih, Libanji in Lahoncih škropiti svoja zemljišča in sadovnjake z močnim strupom »Endrinom«, ne da bi kaj storila za zaščito divjadi ali o tem obvestila LD Ivanjkovci. Takoj po škropljenju so preko noči postale vsa divjad in koristne ptice žrtev nezasišanega početja. Na samem kraju škropljenja sta padla v sadovnjaku dva srnjaka in dve srni. Danes je v tej okolici žalostno, saj ni videti nobene divjadi, ne na zemlji ne v zraku, pa tudi ptic pevk ni več.

O početju in katastrofi smo obvestili vse merodajne forume. Prišla pa ni na kraj nesreče nobena komisija in do danes nismo dobili nobenih navodil, kaj naj podvzamemo. Ogorčeni se sprašujemo, ali so žlahtne ptice zaščitene in ali je plemenita divjad splošno družbeno premoženje ali ne.

Katastrofa nas je toliko prizadela, da še danes 21. oktobra, ko to pišem, ni član družine stopil v lovišče, ker se môre po teh dogodkih ne moremo otresti. Zdi se nam, kakor da je divjad v naravi izven zakona, kakor smo bili mi leta 1941 pod okupatorjem.

Ali je divjad res le za to, da jo bodo ujme in strupi uničili!?

Lojzek Holc, Ormož

Obisk znanega lovskega strokovnjaka v Sloveniji

V dneh od 19.—24. septembra letos se je kot gost Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije mudil v Sloveniji dr. ing. Erhard Ueckermann, vodja Raziskovalnega centra za lovstvo in preprečevanje škod po divjadi v Bonnu (Zvezna rep. Nemčija) in znani mednarodni lovski ekspert. Je avtor številnih knjig o gojitvi divjadi, zlasti srnjadi, ter o bioloških in tehničnih metodah zaščite gozda pred poškodbami po divjadi. Poleg tega je dr. Ueckermann eden od pionirjev bonitiranja. Po njegovih metodah, prirejenih za naše razmere, so bonitirana tudi slovenska lovišča.

Gost je čas bivanja v Sloveniji izkoristil za obisk treh področij, kjer škoda, povzročena po divjadi, postaja občutna. Obiskal je

predel v Karavankah, kjer je jelenjad zlasti v minuli zimi napravila občutno škodo z objedanjem in lupljenjem. Dr. Ueckermann je bil mnenja, da je z ozirom na visokogorsko lovišče stalež jelenjadi le nekoliko previsok. Za omilitev škod je svetoval primerno znižanje staleža (kar se letos že izvaja) ob sočasni uporabi bioloških in tehničnih metod zaščite ogroženih sestojev in intenzivno zimsko krmljenje.

Poleg tega je gost obiskal še dve področji, kjer povzročata mladju škodo srnjad, bodisi z objedanjem, kakor tudi z guljenjem. To sta področji Črni vrh nad Idrijo in »Šahen« na Kočevskem. V prvem primeru se pojavlja škoda na jelovem mladju, v drugem pa na kulturi zelenega bora. V obeh primerih se škoda pojavlja zlasti pozimi, ko se divjad v navedenih predelih koncentrirata. Zato bi morali gozdarji v obeh primerih posvetiti več pozornosti uporabi preprostih, a uspešnih tehničnih metod individualne ali pa kompleksne zaščite. Za področja na Kočevskem je bil dr. Ueckermann mnenja, da so idealna za gojitev jelenjadi in bi po njegovem mnenju prenesla višji stalež, kot je sedanji.

Gost je bil zlasti z obiskom na Kočevskem zelo zadovoljen, saj se mu je nudila priložnost, da je poslušal jelene; ruk je bil ravno na višku. Z visoke preže pa je opazoval medveda.

Zadnji dan svojega obiska je dr. Ueckermann izkoristil za predavanje o problematiki preprečevanja škod po veliki divjadi. Kljub vabilom pa je bila udeležba gozdarjev preskromna, zlasti s področij, kjer postaja problem škoda po divjadi pereč. Predavanje je bilo vseskozi zanimivo in so ga ponazarjali številni diapozitivi. Po predavanju je predavatelj odgovarjal tudi na vprašanja iz tega področja.

Ob slovesu je dr. Ueckermann izrazil zadovoljstvo nad uspešnim sodelovanjem med njihovim in našim Inštitutom ter poudaril potrebo in željo, da bi se še večkrat srečali in izmenjali izkušnje glede preprečevanja škod po divjadi, ker je to vprašanje ob intenzivnih gospodarskih metodah v gozdarstvu kakor tudi v kmetijstvu vedno bolj pereče.

Blaž Krže

Lovska družina Sodražica je zaradi svojih zaslug v kinologiji, zlasti v ohranitvi in nadaljnji oplemenitvi kratkodlakega istrskega goniča, znana po vsem našem lovskem svetu. Prav tako je vzgledna glede pravilne go-

jitve divjadi in gospodarjenja z loviščem. Lovišče LD Sodražica meri 5390 ha, od tega 382 ha ne-lovne površine in 5008 ha lovne. Poljedelskih zemljišč je 2510 ha, od teh 490 ha njiv, 500 ha travnikov in 1500 ha košenic in pašnikov. Gozdov je 2498 ha in to 500 ha čistih listavcev, 1200 ha čistih iglavcev in 798 ha mešanih gozdov. Prispevek od lovišča v lovski sklad znaša 165 240 din, to je okroglo 33 din/ha. Lovišče je hribsko z nadm. viš. 500—1116 m. Teren je močno razgiban, v nižavju pretežno gričevnat z ravniciami, ki na obeh straneh Bistrice prehaja v hribovje in Veliko goro. Značilno je, da so na vrhu poleg strmin Velikogorskega masiva lepe gorske planjave.

Povprečne letne padavine (1927—1962) so 1621 mm, od teh okoli 25 % snega. V posameznih letih tudi čez 2000 mm, kar je zlasti za malo divjad neugodno. Talna podlaga je okrog 80 % apnenčasto kraška, le 20 % je silikatno kislisli kamenin, na katerih je paša slabša. Prehrana divjadi je ob normalnih pogojih vse leto zadostna. Za hude zime, kakršna je bila pretekla, lovska družina oskrbuje 28 krmišč za jelenjad in srnjad, zraven pa še 94 solnic, 3 umetna napajališča za jelenjad, krmišče za perjad in mrhovišče za medvede. Lovišče ima 8000 metrov lovskih steza, 15 visokih prež, lovsko kočvo v Travnici in bivak pri Pristavi.

Pomladanski stalež divjadi 1963 se ocenjuje na 32 jelenjadi, 510 srnjadi, 6 medvedov, 8 gamsov, 180 zajcev, 250 gozdnih jerebov, nad 50 poljskih jerebic, nekaj fazanov, pa tudi divji prašiči so občasni gostje. Enajstletna analiza za nazaj pa je razvidna iz tabele.

V lovišču se občasno pojavijo tudi volkovi.

Pri bonitiranju lovišča je Velikogorski revir, ki meji na lovišče Loški potok in Rog (Jelenov žleb), s površino 1500 ha

opredeljen za gojitev jelenjadi, ostalih 3508 ha pa za srnjad. Lovišče je bonitirano z 52 točkami in uvrščeno v II. bonitetni razred, ki prenese z ozirom na gospodarstvo 9 srnjadi na 100 ha in 1 kos jelenjadi.

Dejanski stalež pa je ocenjen na 12 kosov/100 ha, če upoštevamo jelenjad.

Preteklo jesen je rukalo 12 jelenov (dva odstreljena). Psarna Travnogorska je prejela na mednarodni kinološki razstavi v Mariboru 1963 pokal Kinološkega saveza SFRJ v Beogradu za najlepšo skupino psov domače pasme.

Tone Ožbolt

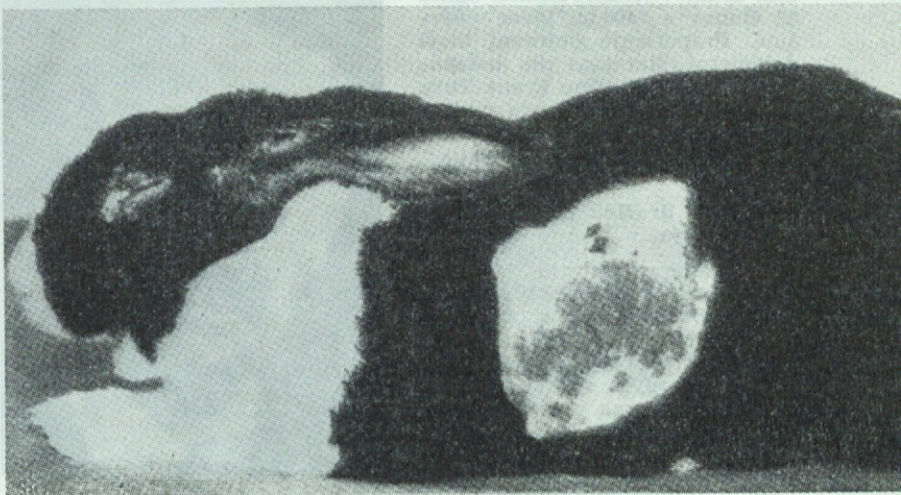
Lovci — sodelujte!

Domači kunci in divji zajci pogosto zbolevajo za virusno papilomatozo. Pri bolnih živalih nastajajo na koži drobne bradavice in tudi večji poroženeli izrastki, ki so včasih podobni rožičkom. Bolezen je zanimiva za raziskovanje novotvorb, ker se lahko

kožne bradavice spremenijo v kožnega raka. Virusni laboratorij našega inštituta raziskuje delovanje nekaterih kemičnih snovi na kožne bradavice pri kuncih, ki jih povzročata virus Shope. Ta virus so osamili v ZDA pri poljskih kuncih (Cotton tail rabbit) in povzroči papilomatozo tudi pri našem kuncu.

Za naše poizkuse bi bili posebno zanimivi virusi, ki povzročajo bradavice in druge kožne izrastke pri naših divjih zajcih. Prosimo, da bi na to bolezen opozorili lovske družine, ki bi nam lahko preskrbele nekaj divjih zajcev s papilomatozo.

Opis papilomatoze: bradavice so lahko različne velikosti, od prav drobnih, ki jih je težko ločiti od klopov, do velikih, ki štrlijo iz dlake in so pokriti z debelo poroženelo površino. V nekaterih primerih so vidni tudi sledovi krvavitve, ker se bradavice pri zadevanju v naravi odtrgajo in koža nekoliko krvavi. Dlaka nad bradavicami dela vtis, kakor bi rasla v razne smeri, ker bradavice odpravljajo dlako v razne smeri.

Virusna bradavica (papilom) na kuncu

Leto	Jelenjad				Srnjad			
	jeleni	košute	teleta	Skupaj	srnjaki	srne	mladiči	Skupaj
1952	4	10	6	20	85	160	75	320
1953	4	10	6	20	80	170	100	350
1954	3	6	4	13	80	170	100	350
1955	4	8	4	16	100	190	90	380
1956	5	8	5	18	110	190	100	400
1957	5	10	5	20	115	200	100	415
1958	7	15	8	30	125	210	105	440
1959	7	18	10	35	130	240	110	480
1960	5	10	8	23	112	169	169	450
1961	7	12	9	28	130	180	160	470
1962	7	13	10	30	120	175	140	435

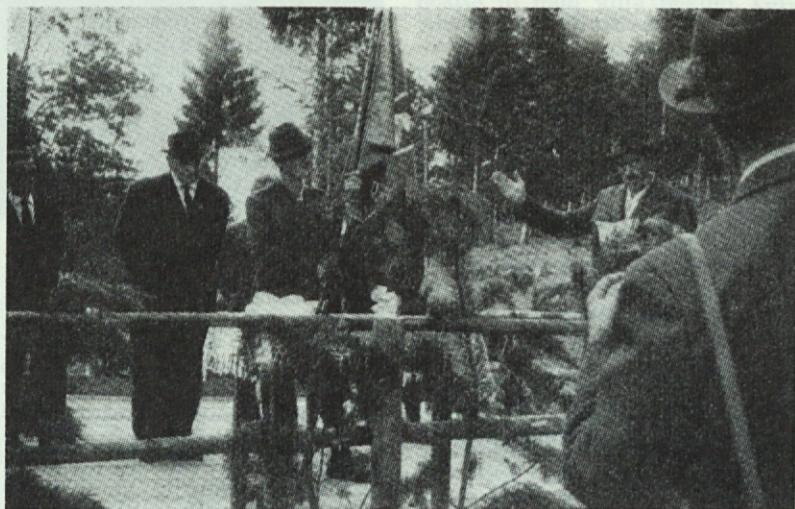
Najpogosteje so bradavice na trebuhu ali na hrbtu.

Zajce s papilomatozo bomo lovcem, ki bi nam jih prinesli ali nas obvestili, kje bi jih lahko dobili, odkupili.

Doc. dr. Miha Likar
Ljubljana

Inštitut za mikrobiologijo
Medicinska fakulteta
Telefon 30-593

Lovska družina Draga-Trava je 11. avg. 1963 razvila svoj lovski prapor v gozdu nad vasjo Lazec. Razvitja so se udeležili številni gostje in ljubitelji narave, kot tudi zastopniki LZ Kočevje, zastopniki

lovcev posestva »Snežnik« Kočevska reka, LD Loški potok, Čabar in drugi. Po pozdravnem govoru starešine Edvarda Pojeta je Franc Kalič orisal zgodovino tamkajšnjega lova in lovstva ter poudaril, da je šele osvobodilno gibanje dalo delovnemu človeku pravico do lova. Družina, ki je bila ustanovljena 1946, ima danes 23 članov s 3400 ha lovne površine. Praporu je botroval bivši dolgoletni starešina in ustanovitelj lovska družine Franc Turk iz Lazca. Slovesnost se je zaključila s prijetno lovsko zabavo.

France Kalič

Lovska družina Loka pri Črnomlju

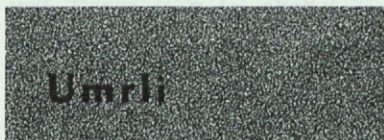
Po sklepu posveta so člani letos v septembru očistili neprehodna lovška pota in steze na sektorju Miklarji—Topli vrh, napravili krmišča za parkljasto divjad, popravili streho na preži pri mrhovišču za medveda, preplekali zunanje lesene stene, vrata in okna lovskega doma in očistili njegovo okolico. Za krmišča smo organizirali nabiranje kostonja in drugih krmil za zimsko krmljenje divjadi, da nas ne preseneti trda zima, kakor je bila pretekla. V načrtu so tudi krmišča za perjad, ki jih bomo pravočasno postavili in masovnejša naselitev fazanov in jerebic. V ta namen bo služil poseben sklad. Članstvo je pohvalno sodelovalo.

Janez Jurič, starešina

Za žrtve potresa v Skopju

LD Tuhinjska Srednja vas je darovala 5000 din.

Posojilo so podpisale: LD Dobrunje 10 000 din, LD Laze 20 000 din, LD Brezovica 20 000 din in Lovska zveza Slovenije 1 milijon din.

Inž. Antona Šivica ni več

Letos septembra, ko je dih jenseni začel trgati prve liste z dreves, se je za vedno poslovil od nas v 85. letu starosti velik gozdar in lovec inž. Anton Šivic.

Rojen je bil 13. II. 1879 v Ljubljani. Tu je dovršil srednjo šolo, gozdarske študije pa na Dunaju. Potem je nastopil težavno pot slovenskega izobraženca. Šele po zgraditvi Jugoslavije je lahko razvil svoje velike sposobnosti. Kot strokovnjaku velikega kova mu je bilo skozi 20 let zapupano vodstvo slovenskega gozdarstva. Pokojni inž. Šivic se je uveljavljal tudi v publicistiki. Ob njegovi 80-letnici mu je bil priznan naslov najplodnejšega

slovenskega gozdarskega pisca. V gozdu ni videl zgolj »tovarne« lesa, ampak mu je bil življenjska skupnost rastlinstva in živalstva. Zato je bil pokojni inž. Šivic tudi lovec z dušo in srcem ter ljubitelj narave sploh. Velike zasluge za varstvo narave ima kot sodelavec Zavoda za varstvo prirodnih spomenikov. Kot sposobnemu piscu različnih lovskih člankov mu je bilo od 1924 do 1929 tudi zaupano uredništvo »Lovca«. Leta 1936 je izdal ob sodelovanju s F. Znidaršičem Zbirko lovskih predpisov z razlago. S svojimi plodnimi prispevki pa je v »Lovcu« sodeloval še do pred kratkim. Leta 1957 je sestavil »Stvarno kazalo Lovca od 1910 do 1956/57«, ki ga je izdala Lovska zveza Slovenije ob 50-letnici delovanja slovenske lovске organizacije.

Lovski organizaciji je bil zvest kot njen član vse do svoje smrti. Lovska zveza Slovenije ga je pred nekaj leti zaradi njegove bolehnosti sprejela kot svojega neposrednega člana. Za njegovo veliko delo pa ga je odlikovala z Znakom za zasluge in Redom za lovske zasluge II. stopnje. Pokojni inž. Anton Šivic si je s svojim delom postavil med slovenskimi lovci trajen spomenik.

-elf-

Janez Zupančič, Pečarjev Janez iz Besnice pri Ljubljani, član LD Dobrunje, 77 let. Lovec od mladih nog je kot skrben gojitelj divjadi, rejec goničev, pravičen lovec in zvest tovariš užival splošen ugled.

Dominik Pokeržnik, član LD Janžev vrh na Pohorju, 75 let star, je nenadoma preminul. Šestdeset let se je udeleževal v lovstvu in kakor je bil vzoren lovec, varuh in gojitelj divjadi.

tako je bila vzorna njegova domačija na zelenem Pohorju. Lovska družina mu je za njegovo požrtvovalno delo tudi dala priznanje s posebno diplomo. Dragemu lovskemu tovarišu želimo miren počitek med domačimi gozdovi.

Lovska družina
Janžev vrh na Pohorju

Jože Maslo, tajnik LD Dobropolje, se je smrtno ponesrečil. Kot dobrega in zvestega lovskega tovariša ga bomo ohranili v najlepšem spominu.

LD Dobropolje

Saljive

Dve o Tonetu

Tone je eden od dveh najstarejših članov LD Mirna peč. Kot mlad lovec je bil povabljen na lov k hmeljniškemu graščaku, kamor je bilo povabljenih tudi več okoliških graščakov in velikašev.

Tone je bil dober strelec, v lovu pa še nekoliko neizkušen in je zajca streljal preblizu, tako, da ga je razmesaril. Zakupnik lovišča, hmeljniški graščak, pa je streljal lisico in jo zgrešil. Ko je Tone po končanem lovu prinesel svoj plen na zborna mesto, mu je oponesel: »Ali je bil to kdaj zajec?« Tone pa nazaj: »To je bil zajec, a ni več; tisto, kar ste vi streljali, je pa še lisica!« Navzoči grof von Windischgrätz je rekel zakupniku po nemško: »Hast genug (imaš dovolj)?«

*

Nekoč kasneje je bil Tone povabljen na brakado. Ko je bil postavljen na eno izmed najboljših stojišč, je prišel mimo zakupnik dr. Š. in rekel: »To je moje stojišče.« Tone nazaj: »Ne, tu bom jaz ostal.« Dr. Š. pa precej jezno: »Prav, samo glej, da ne boš u lft strelov.« Nato se je postavil na sosednje stojišče. Kmalu je k Tonetu priteknel za-

jec in tudi padel. Nato je dr. Š. dvakrat streljal na drugega zajčka, ta pa naprej. Ob koncu pogona je Tone prinesel na zborna mesto dva zajca, ki ju je položil z dvema streloma, dr. Š. pa je prišel praznih rok. Tone kot znan hudomušnež k njemu: »Ampak eden je pa ,u lft strelov'.«

Janez Orehek st.

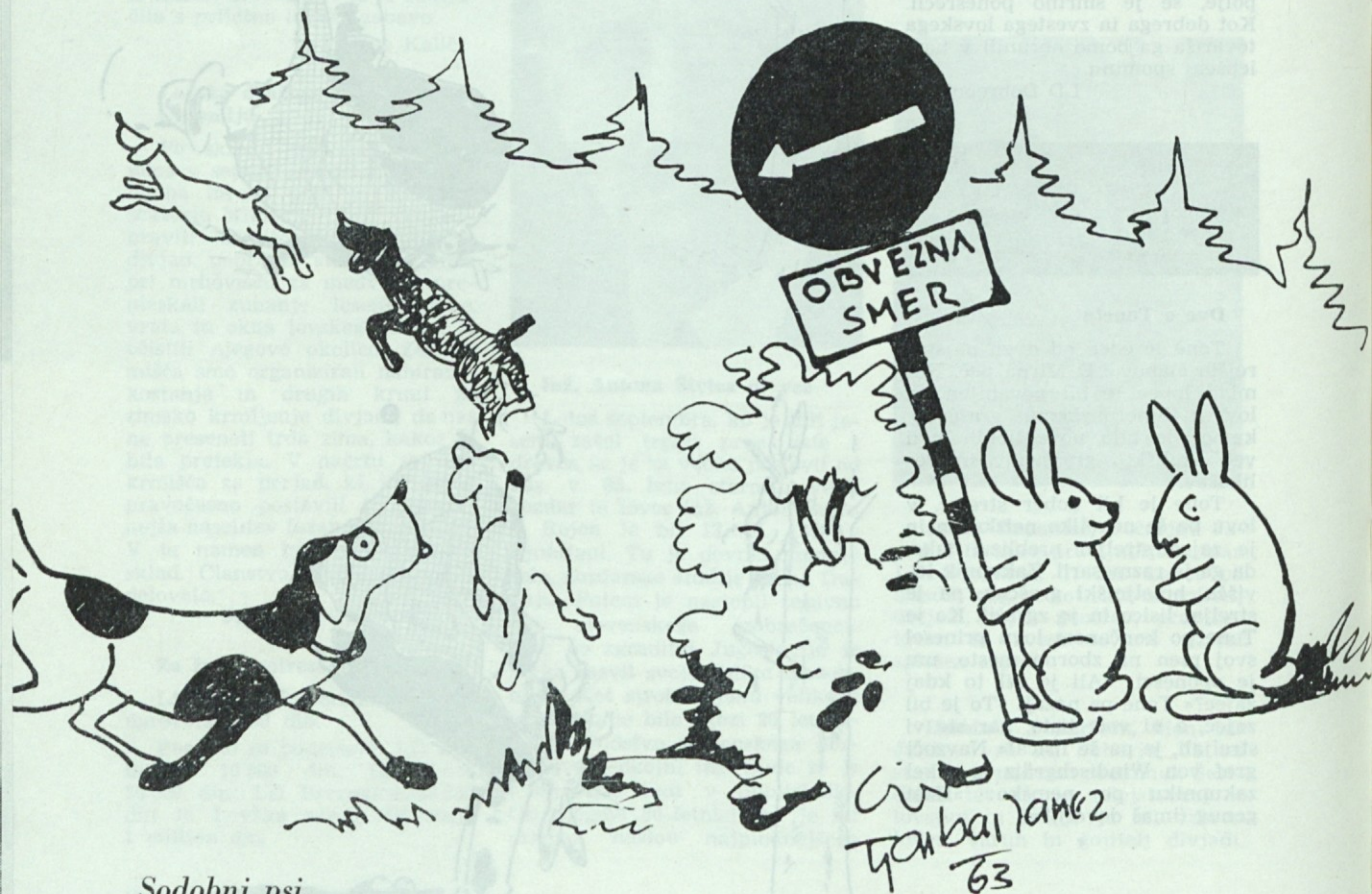
Superlativi

V večji lovski družbi so govorili, kaj vse je kdo na lovu doživel in kaj je bilo naj... naj... Oglasil se je lovec Vesel in povedal: »Ko sem bil mlajši, sem na brakadah tako hitro tekkel, da sem dohitel vsakega zajca, ga potipal, če je dovolj rejen in ga šele nato ustrelil.«

Lovec Prekratek pa je povedal: »Zadnjo zimo, ko sem hodil za racami, sem moral šibre nasoliti. Race sem namreč streljal s takih višin, da bi se sicer prej usmradile, preden so padle na tla.«

»Vse to ni nič,« pristavi lovec Zgrešil. »Ko sem letos čakal srnjaka in sedel na trinožnem lovskem stolčku, se pojavi ogromen gad, ki je meril na mojo nogo. Ko je vsekal, sem še mogel odmakniti nogo, tako da je gad strupene zobe započil v leseno stolčkovo nogo. In kaj se je zgodilo?« Brž zamodruje lovec Radoveden: »I, polomil si je zobe.« »To že,« odvrne Zgrešil, »ampak v kratkem so stolčkove noge postale debeli hlodi.«

Valter Dvoršek

Sodobni psi